

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

10^E JAARGANG

WOENSDAG 23 SEPTEMBER 1925

No. 508

INHOUD.

HET ONDERZOEK NAAR DEN BELASTINGDRUK OP DE INHEEMSCHE BEVOLKING VAN NEDERLANDSCH-INDIË I door <i>Ir. E. P. Wellenstein</i>	822
Het nieuwe Duitse tarief, het Duitsch-Belgische handelsverdrag, en de gevolgen daarvan voor den Nederlandschen export van groenten en fruit door <i>Mr. L. Niemöller</i>	824
De verlaging van den goudprijs door <i>Prof. Dr. H. Frijs</i>	825
De Russische Graanuitvoer door <i>Jan Schilthuis</i>	826
De Algemeene Nederlandsche Zuivelbond (F.N.Z.) 1900-1925 III (Slot) door <i>J. A. Geluk</i>	828
De Rijksmiddelen	830
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De Geld- en Kapitaalmarkt in Duitschland door <i>Dr. F. H. Repelius</i>	831
Het rapport van de Volkenbondskundigen over Oostenrijk I door <i>Dr. R. Kerschagl</i>	833
AANTEKENINGEN:	
Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Nederlandsch-Indië	835
De huidige rubberpositie	835
MAANDLIJFERS:	
Overzicht der Rijksmiddelen	837
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	838-844
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Wd. Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra*.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

COMMISSIE VAN ADVIES.

J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerde leden: *Prof. Mr. D. van Blom;*

Prof. Mr. H. R. Ribbius.

Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

22 SEPTEMBER 1925.

In verband met de medio betalingen was de geldmarkt in het begin der week iets minder ruim, zoodat particulier disconto op 3½ pCt. bleef hangen. Later kwam er weder meer aanbod, maar de rente daalde slechts weinig meer, daar de vraag naar wissels, ook in verband met de aangekondigde inschrijving op schatkistpapier, niet groot was. Prolongatiegeld was meer aangeboden, vooral aan het einde der week; de noteering liep terug van 3½ op 2½ pCt.

* * *

De Minister van Financiën stelt de inschrijving open op schatkistpapier op Donderdag 24 September

a.s. Aangeboden worden 60 miljoen gulden drie- en zes-maands promessen en 4 pCt. biljetten met een looptijd van een jaar.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een daling van een kleine f 5 miljoen te zien, die het totaalcijfer van dezen post tot f 85,1 miljoen heeft doen slinken. De beleeningen liepen van f 124,3 miljoen tot f 122,2 miljoen terug.

De goudvoorraad der Bank bleef vrijwel op dezelfde hoogte. De zilvervoorraad nam met een kleine f 300.000 toe. Het renteloos voorschot aan het Rijk daalde van f 12,5 miljoen op f 9,3 miljoen. De post papier op het buitenland vertoont een vermeerdering van ruim f 150.000, terwijl de diverse rekeningen onder het actief met ruim f 250.000 terugliepen.

De biljettencirculatie daalde met f 11,8 miljoen. De rekeningcourant-saldi blijken met f 1,4 miljoen te zijn gestegen. Het beschikbaar metaalsaldo vermeerderde met f 2,3 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg 49.

* * *

De wisselmarkt was niet zeer levendig. De verschillende goudwissels bleven de geheele week vrijwel onveranderd; de stemming was echter aan den vasten kant. Ook in de overige wissels ging lang niet zooveel meer om als in het begin der maand. De speculatieve Scandinavische wissels waren onregelmatig. Na een zeer vaste opening trad op Woensdag een scherpe daling in, vooral voor Oslo. Later ontstond weder een vrij belangrijke nieuwe vraag, zoodat het slot weder vast was. Voor franken bestond aanvankelijk nogal aanbod. België liep sterk terug en Woensdag werd voor 10,73 afgedaan. Lichte steun was echter voldoende om een reactie te veroorzaken en bij geringe omzetten bleef de koers verder omstreeks 10,97½ schommelen.

LONDEN, 21 SEPTEMBER 1925.

De afgelopen week kenmerkte zich door een zeer besliste geldruimte zoodat „overnight balances” in vele gevallen tot 2 à 2½ pCt. werden afgesloten.

Disconto kon zich dientengevolge niet handhaven en verzwakte tot 3½ pCt. Ook heden is disconto zeer flauw op 3½—7/16 voor prima 3-maands bankaccepten.

Sommige kringen verwachten een verlaging van het bankdisconto tot 4 pCt. op Donderdag a.s.

Van de wisselkoersen sluit New York heden op 4,84½, Amsterdam op 12,06.

HET ONDERZOEK NAAR DEN BELASTING- DRUK OP DE INHEEMSCHE BEVOLKING VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

I.

Evenals in de meeste andere landen, toont ook het belastingwezen in Nederlandsch-Indië gedurende de laatste jaren de verschijnselen van een ernstige crisis.

De moeilijkheden betreffen enerzijds de inning van de belastingen, waarbij een sterke achterstand niet kon worden ontgaan. Langzamerhand overheerschen op dit punt echter meer bevredigende toestanden, behalve dan wat de doleantiën betreft.

Anderzijds zijn echter grootere euvelen kenbaar en wel die, welke er het gevolg van zijn, dat in den loop van het laatste zestal jaren bij voortduring bestaande belastingen zijn verzwaaard en nieuwe ingevoerd, alles opportunistisch en doorgaans op zeer korten termijn. Zodoende is het belastingstelsel in Nederlandsch-Indië, voor zoover daarbij ooit sprake kan zijn geweest van een stelsel met eigen, krachtig uitgesproken, koloniaal karakter, in het wilde vervormd en uitgegroeid. In de hoop ook in deze tot verbetering te geraken is bij Gouvernementsbesluit van 5 Juli 1922 No. 25 een commissie ingesteld, welke tot taak heeft „voorstellen te doen tot herziening van de „grondslagen van het samenstel der hier te lande „geldende belastingen, met het doel die in beter on- „derling verband te brengen en op de aldus herziene „grondslagen een nieuw belastingstelsel op te bou- „wen, waarbij de aan het huidig stelsel, blijkens de „ervaring verbonden leemten en gebreken, zooveel „mogelijk zullen worden ondervangen.”

Na de ter beschikking stelling van eenig personeel kon deze commissie in December 1922 met haar arbeid een aanvang maken. Nopens den omvang van dien arbeid, de beperking daarvan zuiver tot de Landsbelastingen, kon geen twijfel bestaan, wijl reeds vóór haar aanwijzing een andere commissie was ingesteld, om voorstellen in te dienen nopens de financieele verhouding tusschen het Land en de gemeenten. Deze laatste commissie is, na beëindiging van haar taak, vervangen door een andere, welke dit financieele vraagstuk, ook voor andere autonome gebiedsdeelen, meer algemeen in behandeling zal nemen.

Zag dus de zg. „Belastingherzieningscommissie” zich eerst gesteld voor een taak, zooals die boven is omschreven, in het derde kwartaal van 1924 werd deze in zoo ver uitgebreid, dat haar tevens verzocht werd van haar meening te doen blijken nopens den volledige belastingdruk op de inheemsche bevolking, dus, behalve dien door de Landsbelastingen uitgeoefend, tevens nopens den druk van de heffingen van autonome gebiedsdeelen, als gewesten en gemeenten en den druk door de diensten of heffingen voor de desa of andere inheemsche gemeenschappen. Zooals aan den Volksraad door de Regeering is medegedeeld, is nu het onderzoek naar den belastingdruk op de inheemschen overgedragen aan het Binnenlandsch Bestuur; speciaal personeel is daarvoor aangewezen. Het vraagstuk is in menig opzicht zoo veelzijdig, het grijpt zoodanig in in de economische, financieele en staatsrechtelijke verhoudingen in de inheemsche wereld, dat het van belang moet wezen op den groei van het vraagstuk en op enkele onderdeelen daarvan, het licht te doen vallen.

Ook in Nederlandsch-Indië is de belasting van de opbrengst van den grond de oudste; zij heeft met die in meerdere onontwikkelde landen gemeen, dat zij in menig opzicht het zwaarste drukt en dat tot nu toe met zeer primitieve heffingsvormen genoeg is genomen. Om die belasting van de grondopbrengst, hebben zich de andere heffingen gegroepeerd; een zg. inkomstenbelasting is daarmede onverbreekbaar samengeweven, terwijl in vele streken de grondbelasting de basis vormt voor verdere heffingen, zoowel

voor den Lande als voor de inheemsche gemeenschappen. Voor een overzicht van de Landsbelastingen in Nederlandsch-Indië, voor zoover die op de inheemsche bevolking drukken, is het daarom aangewezen aan die grondlasten in de allereerste plaats aandacht te schenken; de z.g. „landrente”, zooals die op Java en Madoera en in enkele deelen van de Buitengewesten wordt geheven, treedt daarbij het meest op den voorgrond.

De landrenteheffing, aansluitende aan de bebouwing van den grond, zooals die in vroegere jaren karakteristiek mocht heeten, onderscheidt voor de heffing sawahs enerzijds, droge gronden, vijvers en nipahbosschen anderzijds. Voor de sawahs is de grondslag van heffing de zg. „belastbare opbrengst”, een grootheid, welke het meest met een ruw getaxeerde waarde van een normaal bereikbaren oogst is te vergelijken. Een verder verband met een oogstbelasting brengt de bepaling, dat bij niet beplanting van de belasting ontheffing wordt verleend. De droge gronden en de daarmede gelijkgestelde vischvijvers en nipahbosschen worden aangeslagen naar een waarde, welke volgens de bepalingen van de betreffende ordonnantie, het meest overeenstemming vertoont met de ruilwaarde; deze heffing vindt plaats, onverschillig of van die droge gronden geoogst wordt of niet.

Het begrip belastbare opbrengst van de sawahs is nu volgens de bepalingen, „de geldswaarde van de „hoeveelheid padi, die zij worden geacht op te brengen naar reden van hun uitgestrektheid en van het „productiviteitscijfer van de groep, waartoe zij be- „hooren, na aftrek van 10 pikol padi per bouw òf, „voor sawahs welker productiviteit minder dan twin- „tig pikol per bouw bedraagt, van de helft van het „aantal pikols, waarop de productiviteit is vastge- „steld.”

Dit begrip productiviteit wordt in de betreffende ordonnantie niet gedefinieerd. De voorschriften bevatten echter de bepaling, dat de in de verschillende desa's van een district voorkomende sawahperceelen of perceelgedeelten van *ongeveer gelijke productiviteit* in overleg met hoofden en bevolking, vereenigd worden tot groepen, die in een staat worden aangeduid. Voor elke districtsgroep wordt nu een cijfer vastgesteld, aangevende de productiviteit per bouw, in pikols droge padi uitgedrukt, bij welke vaststelling rekening wordt gehouden met de uitkomsten, in normale oogstjaren verkregen op daartoe aangewezen proefvelden en met toepassing van een verhooging, wegens beplantbaarheid met nagewas. Uit deze omschrijving volgt, dat onder de productiviteit een schatting van de normaal bereikbare bruto-opbrengst moet worden verstaan. De belastbare opbrengst, niet te verwarren met de netto-opbrengst, wordt dan verkregen door vermindering van het productiviteitscijfer met 10 pikol.

De geldswaarde van de padi wordt berekend naar de gemiddelde marktwaarde, en wordt kringsgewijze vastgesteld.

Van deze belastbare opbrengst wordt nu geheven, naar een maatstaf van minstens *acht* en ten hoogste *twintig* procent, waarbij voor de toepassing in de practijk, het percentage van achttien het hoogste is gebleven. Dit heffingspercentage wordt door uitvoerende Regeeringsorganen vastgesteld, rekening houdende met den economischen toestand en — voor zooveel noodig is voor een geleidelijken overgang — met het laatstelijk van de sawahvelden aan landrente geheven bedrag. In beginsel is daarbij aangenomen, dat de eventueel op te leggen verhoogingen van de belasting der sawahs in elk tijdvak, waarvoor deze wordt vastgesteld en voor elke desa als regel niet meer zullen bedragen dan 25 pCt. van het bedrag, laatstelijk in die desa aan landrente van sawahs geheven. Het hier bedoelde tijdvak van heffing liep oorspronkelijk over een tiental jaren; de wenschelijkheid was voorzien om steeds na afloop van een ter-

mijn van tien jaren tot een nieuwe klasseering, indeeling en aanslag te geraken; aan dit desideratum is echter gedurende de laatste jaren niet de hand gehouden; daarentegen is wel het eveneens tienjarige tijdperk, waarvoor een vastgestelde padiprijs zou gelden, tot een vijfjarig teruggebracht.

Zoals reeds werd opgemerkt, kan voor de sawahs ontheffing van belasting worden verleend bij onbeplant blijven; zulks kan eveneens geschieden bij deugdelijk geconstateerd misgewas.

Wat nu de droge gronden aangaat valt slechts op te merken, dat ook deze in overleg met hoofden en bevolking worden geklasseerd. Voor elke klasse wordt dan, rekening houdende met den economischen toestand en met de waardeverhouding der gronden onderling, het landrenteplichtig bedrag vastgesteld, welk bedrag varieert van f 0,25 tot f 20 per bouw.

In het vorenstaande zijn eenigszins uitvoerig de grondbeginselen van de landrenteheffing weergegeven, ten einde een eigen oordeel over dezen heffingsvorm te vergemakkelijken. Men heeft er, voor zoover de sawahs betreft, ten deele een oogstbelasting in te zien, naar een bedrag, het midden houdende tusschen een normaal bereikbare bruto- en netto-opbrengst, ten deele een inkomstenbelasting, waarbij dan echter het heffingspercentage niet afhankelijk is van het individuele welvaartspeil, doch van een aangenomen algemeen gemiddelde, dat geheel van persoonlijke opvattingen afhankelijk is en waarbij aan den omvang van het gemiddelde individuele grondbezit geen betekenis wordt toegekend.

Beschouwt men nu, om een meening te vormen over de werking van deze heffing, verschillende opbrengsten per bouw, en wel zoodanige als overeenkomen met productiviteitscijfers van 10 t/m. 60 pikols padi, dan krijgt men het volgende overzicht:

Productiviteitscijfer Pikols	Belastbare opbrengst Pikols	Heffing in procenten van de bruto-opbrengst bij een heffingspercentage van:		
		10	14	18
10	5	5	7	9
20	10	5	7	9
30	20	6,7	9,3	12
40	30	7,5	10,5	13,5
50	40	8	11,2	14,4
60	50	8,3	11,7	15

Hieruit blijkt dus, dat de Landrente — aangenomen, dat productiviteit en padiprijs met de noodige juistheid zijn bepaald — een heffing beteekent, variërende van 5 tot 15 pCt. van de bruto-opbrengst, een heffing dus, welke niet bepaald tot de lichte kan worden gerekend, vooral niet wanneer men mede in aanmerking neemt, dat zij ook geheven wordt van dat grondbezit, hetwelk aan den eigenaar en zijn gezin slechts een bestaansminimum verzekert. Zij vertoont ten opzichte van de bruto-opbrengst althans eenige progressie voor gronden met betere opbrengsten, waarbij echter niet in aanmerking wordt genomen of de meerdere opbrengsten in alle opzichten een gevolg zijn van betere bodemgesteldheid, dan wel te danken zijn aan meerdere arbeid bij de bewerking, het gebruik van mest, enz.

De verhouding tot de bruto-opbrengst, zoals zij hiervoren is weergegeven, zegt echter ten opzichte van de draagkracht zeer weinig; eerst wanneer een inzicht wordt verkregen van de belasting ten opzichte van de netto-opbrengst, kan een belasting op haar juiste waarde worden beoordeeld. De gegevens in deze ontbreken nu in menig opzicht ten eenen male, terwijl voor zoover zij bestaan, van een systematische en critische bewerking nog geen sprake is. Men staat hier voor een vraagstuk, dat men jaren lang steeds heeft laten rusten. Verder schijnen deelbouwregelingen, bij de bevolking in zwang, te zeer van plaatselijke gebruiken, bevolkingsdichtheid, omvang van het individuele grondbezit en andere omstandigheden afhankelijk, dan dat zij in deze waardevolle aanknoo-

tingspunten zouden kunnen geven. Zoo werd waargenomen, dat langs den spoorweg van af Tjibadak door de hoogvlakten van Soekaboemi en Tjiandjoer loopende, de deelbouwregeling van West naar Oost voor den grondeigenaar steeds ongunstiger werd, terwijl de in de verschillende desa's bekende en algemeen gevolgde regelingen, geheel onafhankelijk bleken van het productiviteitscijfer, dat aan een bepaalde sawah was toegekend. Het is daarom voorhands onmogelijk om in deze tot bruikbare verhoudingscijfers te komen. Stelt men nu echter — om eenigermate de gedachten te bepalen — de bewerkingskosten, enz. op gemiddeld 20 pikol per bouw, dan verkrijgt men voor de werking van de landrenteheffing het navolgende overzicht:

Productiviteitscijfers	Netto-opbrengst	Heffing in procenten van de netto-opbrengst bij een heffingspercentage van:		
		10	14	18
10	—	—	—	—
20	—	—	—	—
30	10	20	28	36
40	20	15	21	27
50	30	13,3	18,7	24
60	40	12,5	17,5	22,5

In absoluten zin hebben deze cijfers uiteraard geen waarde. Sommigen zullen bijv. voor bewerkingskosten als gemiddeld liever een bedrag nemen, dat overeenkomt met 15 pikols per bouw, anderen zullen de meening zijn toegedaan, dat men met cijfers van 25 à 30 pikol beter de waarheid benadert. Hoe dit echter ook zij, overtuigend wijzen deze cijfers uit, dat deze heffing in verband met haar zwaren druk, met groote voorzichtigheid dient toegepast te worden, en tevens brengen zij de groote fout aan het licht van vermindering van belastingdruk bij vermeerdering van draagkracht. Bovendien is bij een en ander vooral niet te vergeten, dat de gegeven cijfers niet anders zijn dan gemiddelden; de relatief groote oppervlakten waarvoor padiprijs en economische factor uniform zijn vastgesteld en de groote afwijkingen, welke binnen een bepaald areaal van prijs en factor mogelijk zijn, brengen mede, dat individueel de druk nog aanmerkelijk hooger kan worden, dan hiervoren als gemiddelden zijn aangegeven.

Door de landrenteheffing zijn — vooral gedurende de laatste jaren — steeds grootere bedragen aan de schatkist bijgedragen. Het is echter uiterst bezwaarlijk, zoo niet onmogelijk, zich een zuiver beeld te vormen van de nawerking van deze verhooging van de inkomsten van den Lande op de grondeigenaren; de gegevens toch, welke jaarlijks in het Koloniaal Verslag en in de op ongezette tijden verschijnende verslagen van den Landrentedienst worden gepubliceerd, dragen nog in alle opzichten slechts een fiscaal karakter. Naar gegevens, welke eenigermate een beeld geven van de economische nawerking, zal men daarin tevergeefs zoeken. Op enkele van die cijfers moge echter de aandacht worden gevestigd.

Uit de nota betreffende den toestand van 's Lands financiën, overgelegd bij de begroting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1926, ziet men, dat de landelijke inkomsten en andere grondlasten, de verponding niet medegerekend, in de jaren 1919 t/m. 1921 tusschen de f 23,5 en f 24 hebben opgebracht. Deze opbrengst stijgt tot f 28,1, f 31,7 en f 32,8 miljoen in de jaren 1922, 1923 en 1924. Voor de daarop volgende jaren 1925 en 1926 zijn bedragen van ongeveer f 34 miljoen geraamd.

Van de hier gegeven bedragen wordt het leeuwendel verkregen uit de landrente op Java en Madoera, en wel voor de jaren 1920 t/m. 1923, resp. f 21,9, f 21,4, f 26,3 en f 28,1 miljoen. Brengt men deze cijfers nu in verband met het statistisch materiaal vanwege het Departement van Landbouw gepubliceerd, dan moet allereerst gewezen worden op een val van de rijstprijzen, welke voor 1ste soort rijst terug-

liepen van f 20 op f 11,87 en van f 17,31 op f 10,35 van 1920 op 1923, terwijl in miljoenen pikols droge padi in die jaren geogst zouden zijn 92, 83, 101, 100. Waar nu de rijstteelt nog steeds overwegend is, en aangenomen mag worden dat haar verhouding tot de teelt van andere gewassen ongeveer dezelfde blijft, kan uit cijfers, zooals zij in onderstaanden staat zijn samengevoegd, althans eenigermate een indruk van de werking van de landrentehemming worden verkregen.

	a	b	c	d	e
	Bedrag der landrente in miljoenen guldens	Geogst pikols droge padi in miljoenen	Rijst-prijzen (gemiddeld)	Verhoudingsgetal = $b \times c$	Heffings-coëfficiënt $\frac{100 \times a}{d}$
1920	21.9	92	18.65	1715.80	1.28
1921	21.4	83	18.84	1563.72	1.37
1922	26.3	101	15.26	1541.26	1.71
1923	28.1	100	11.11	1111.—	2.53

Deze cijfers, waarvan eveneens op den voorgrond moet worden gesteld, dat zij in absoluten zin geen betekenis hebben, leeren overtuigend, dat juist in een periode van grooten prijsval en economische moeilijkheden, de druk van de landrente zeer aanmerkelijk is verzwaaard. Hetgeen nopens oogstopbrengsten en prijsverloop van de daarop volgende jaren bekend is, wettigt geenszins de verwachting, dat een aanmerkelijke verbetering zou zijn ingetreden. Die verzwaaring krijgt nog meer betekenis, indien men bedenkt, dat zij niet het gevolg is van een gelijkmatige verzwaaring over de geheele bebouwde oppervlakte, doch voor een aanmerkelijk gedeelte het resultaat is van herzieningswerkzaamheden, op ongelijke tijdstippen verricht en voor bepaalde arealen van relatief geringe uitgestrektheid.

Weltevreden.

WELLENSTEIN.

(Wordt vervolgd).

HET NIEUWE DUITSCHE TARIEF, HET DUITSCH-BELGISCHE HANDELSVERDRAG, EN DE GEVOLGEN DAARVAN VOOR DEN NEDERLANDSCHEN EXPORT VAN GROENTEN EN FRUIT.

In het nummer van 24 Juni stelden wij de betekenis in het licht van het nieuwe Duitse tarief voor den export van Nederlandsche groenten en fruit; wij wezen erop, dat de totale exportwaarde van versche groenten en fruit over 1924 ruim 63 miljoen gulden had bedragen, en dat daarvan niet minder dan ruim 41.7 miljoen gulden oftewel ruim $\frac{2}{3}$ der totale exportwaarde voor Duitse rekening kwam; wij toonden met voorbeelden aan, dat voor de verschillende producten het Duitse invoerrecht een belasting betekende, varieerende van 30 tot 120 pCt. van de marktwaarde en concludeerden daaruit, dat, indien inderdaad de Duitse autonome tarieven op 1 October van kracht zouden worden, zooals zij in de Duitse tariefwet waren vastgesteld, export van onze groenten en fruit naar Duitsland voor het grootste gedeelte onmogelijk zou zijn gemaakt en daarmede de Nederlandsche Tuinbouw aan den ondergang zou zijn prijsgegeven, aangezien geen ander afzetgebied voor de enorme hoeveelheden, die tot nu toe door Duitsland werden betrokken, te vinden was.

Sindsdien is door Duitsland met België een handelsverdrag afgesloten, waarbij de in de Duitse tariefwet vastgestelde autonome invoerrechten ten aanzien van een aantal Belgische tuinbouwproducten gedurende bepaalde tijden van het jaar worden verlaagd, van welke verlagingen ook de Nederlandsche producten profiteeren krachtens het tusschen Nederland en Duitsland bestaande verdrag van meestbegunstiging.

Deze tariefsverminderingen beteekenen voor den Nederlandschen Tuinbouw echter zeer weinig en wij vermoeden, dat ook de Belgische hoveniers den Belgischen onderhandelaars niet bijster dankbaar zijn

voor de door hen in het belang van den Belgischen tuinbouw-export bereikte resultaten.

Het Duitisch-Belgische handelsverdrag immers brengt slechts voor een elftal groentesoorten en voor een viertal fruitsoorten een tariefsverlaging; deze tariefsverlagingen gelden echter niet eens gedurende het geheele jaar, maar slechts gedurende bepaalde, in het verdrag ten aanzien van ieder product afzonderlijk aangegeven tijdvakken.

Zoo wordt het autonome invoerrecht op tomaten, hetwelk 20 M. per 100 KG. bedraagt, in het Belgisch-Duitse handelsverdrag voor den tijd van 1 Mei tot 31 Juli tot 12 M. verlaagd; onze hoofdproductiemaand Augustus en de eveneens nog zeer belangrijke oogstmaanden September en October vallen er dus buiten, zoodat gedurende die maanden het maximum-tarief van f 1200 per wagon (ongeveer 50 pCt. van de marktwaarde) gehandhaafd blijft.

Hetzelfde is het geval met bloemkool, voor welk product het maximum-tarief van 20 M. verlaagd wordt tot 5 M. voor den tijd van 1 Juni tot 31 October; inderdaad een belangrijke verlaging. Wanneer men echter weet, dat in de maand Mei van dit jaar ruim $3\frac{1}{2}$ miljoen KG. bloemkool en in de maanden November en December van het vorig jaar bijna 5 miljoen KG. bloemkool werden geëxporteerd, waarvan 99 pCt. naar Duitsland, dan is het duidelijk, dat de in het Duitisch-Belgische verdrag genoemde termijn van 1 Juni tot 31 October voor onzen bloemkool-export absoluut onvoldoende is.

Volkomen onbetekenend moet de tariefsverlaging voor peen genoemd worden; het autonome invoerrecht van 10 M. wordt in het Belgisch-Duitse verdrag voor den tijd van 16 Juni tot 31 Juli op de helft gesteld; export van peen heeft echter gedurende het geheele jaar plaats en noch onze voorjaarswortelen, noch onze najaars- en winterpeen genieten dus eenige verlaging; daar de doorsneemarktprijs van peen verleden jaar f 500 per wagon heeft bedragen, beteekent het Duitse invoerrecht dus gedurende tien en een halve maand van het jaar een belasting van 120 pCt. van de waarde van het product! En de totale export van peen naar Duitsland bedroeg verleden jaar bijna 12 miljoen KG., dat zijn 1200 wagons, waarvoor geen afzet meer te vinden zal zijn.

Onvoldoende is ook de tariefsverlaging voor rabarber, boonen en erwten, aangezien deze slechts geldt voor het tijdvak van resp. 16 April tot 30 Juni; 16 Juni tot 31 October en 16 Mei tot 15 Juli; evenals die voor asperges, voor welk product gedurende de maanden Mei en Juni het maximum-tarief van 20 M. op 10 M. per 100 KG. wordt verlaagd, maar dan toch nog altijd f 600 per wagon bedraagt, zoodat ook onze export van asperges met een dergelijke tariefsverlaging niet veel geholpen is.

De merkwaardigste tariefsverlaging in het Duitisch-Belgische verdrag is wel die voor snijsla; voor den tijd van 16 October tot 31 Maart — dus gedurende de winterperiode — wordt het autonome invoerrecht van 10 M. tot op de helft teruggebracht! Wij zijn benieuwd te weten, hoeveel kilo's snijsla gedurende de wintermaanden uit België wel worden geëxporteerd; wat ons land betreft, is deze tariefsverlaging in ieder geval van nul en geener waarde.

De drie laatste groentesoorten, waarvoor tariefsverlaging wordt verleend, bleekselderij, witlof en spinazie — hoewel voor de betrokken kweekers ongetwijfeld van betekenis — leggen toch niet zulk een gewicht in de schaal, dat daarmede het Duitisch-Belgische handelsverdrag voor onze tuinbouwproducten als zeer belangrijk kan worden aangemerkt.

Het was dus wel zeer ten onrechte, dat de heer Dr. W. Greiling in het nummer van 26 Augustus van dit blad sprak over een „vèr gaande verlaging der groenterechten en wel gedurende de voornaamste oogstmaanden”. Niets is minder waar. Het Duitisch-Belgische handelsverdrag brengt slechts voor bepaalde producten en dan nog slechts voor bepaalde — ten aan-

zien van den Nederlandschen Tuinbouw veelal zeer onvoldoende — tijdvakken van het jaar tariefsverlagingen, terwijl bovendien zeer belangrijke groentesoorten, als roode, witte en savoyekool, spruitkool, komkommers, augurken enz. er totaal buiten vallen en dus in het geheel geen tariefsverlaging genieten, zoodat het autonome tarief op die producten, dat, gelijk wij in ons vorig artikel aantoonde, vaak 100 pCt. van de waarde uitmaakt, gehandhaafd blijft.

Wat fruit betreft, spreekt het Duitsch-Belgische verdrag slechts over 4 soorten, namelijk appels, peren, pruimen en druiven.

Ten aanzien van appels en peren blijft op de eerste plaats het voor de verbetering der sorteering en verpakking zoo fnuikende verschil in belasting tusschen verpakt en onverpakt fruit bestaan. Voor verpakt fruit wordt het invoerrecht van 15 M. per 100 KG. slechts met 3 M. (dus van f 900 per wagon op f 720 per wagon) verlaagd; voor onverpakt fruit bedraagt het autonome invoerrecht in October en November 6 M. per 100 KG., hetwelk wordt verlaagd tot 2 M., terwijl het gedurende de overige maanden in het algemeen 8 M. blijft.

Het autonome invoerrecht op pruimen bedraagt 10 M. per 100 KG. en wordt voor den tijd van 1 Augustus tot 15 October tot 6 M. teruggebracht.

De druiven ten slotte blijven aan het enorm hooge invoerrecht van 45 M. per 100 KG. (f 2700 per wagon) onderworpen, hetwelk een belasting van ruim 40 pCt. der waarde uitmaakt. Alleen voor postzendingen van ten hoogste 5 KG. werd het invoerrecht op 15 M. gesteld; deze verlaging mist echter iedere betekenis, omdat postzendingen veel te duur zijn en de besparing aan invoerrecht dan ook dubbel en dwars door de veel hogere transportkosten teniet gaat; het is onbegrijpelijk, dat de Belgische onderhandelaars met zulk een „tariefsverlaging” hun druivenkweekers hebben meenen gelukkig te kunnen maken.

Hiermede is, wat groenten en fruit betreft, de lijst der tariefsverlagingen in het Duitsch-Belgische handelsverdrag uitgeput. Zij is werkelijk zeer schamel.

En het hopelooze is, dat de Nederlandsche Tuinbouw van de andere handelsverdragen, welke door Duitschland binnenkort nog zullen worden afgesloten, o.a. met Italië en met Frankrijk, even weinig resultaten te verwachten heeft. Wel zullen ook in die handelsverdragen verlagingen van invoerrechten voor tuinbouwproducten voorkomen, maar die verlagingen zullen eveneens slechts voor bepaalde tijdvakken van het jaar gelden, namelijk voor die tijdvakken, waarin wel de Italiaansche en Fransche voortbrengselen, maar niet of niet in hoofdzaak de *Nederlandsche* producten aan de markt zijn.

De meestbegunstigingsclausule heeft door de verdoorgedreven specialisatie en differentieering in de handelsverdragen haar waarde voor het grootste gedeelte verloren.

In de op 18 Augustus jl. verschenen Memorie van Antwoord inzake het handelsverdrag met Hongarije, welke door niet minder dan 7 Ministers is ondertekend, wordt de meening uitgesproken, dat: „de zekerheid, dat de Nederlandsche producten in geen enkel opzicht bij de overeenkomstige producten uit andere landen zullen worden achtergesteld, verkregen zou kunnen worden door het verdrag van 1851 aan te vullen met een bepaling, welke aan Nederland de behandeling op den voet van „rechtstreeksche en onvoorwaardelijke meestbegunstiging” zou toekennen; waarbij het dan zou moeten vaststaan, dat niet door invoering van verdoorgevoerde specificaties in de tariefposten practisch inbreuk zou worden gemaakt op de meestbegunstiging.”

Op de eerste plaats is het ons niet duidelijk, hoe onze Regeering voor „overeenkomstige” Nederlandsche producten die zekerheid denkt te verkrijgen; specificaties bestaan nu eenmaal in de moderne handelsverdragen en de tijdsbepalingen, die daarin zijn op-

genomen, loopen zeer vaak niet parallel met de tijdvakken, welke voor den *Nederlandschen* Tuinbouw van belang zijn. Fransche bloemkool bijv. is aan de markt gedurende de maanden November tot April, Nederlandsche bloemkool van Mei tot Januari. Indien nu in het Duitsch-Fransche handelsverdrag voor Fransche bloemkool gedurende de maanden November tot April tariefsverlaging verleend wordt, voor welke maanden zal die tariefsverlaging dan voor de *Nederlandsche* bloemkool gelden? Óók slechts voor 5 maanden? En deze vragen gelden voor *alle* tuinbouwproducten, welke ook in andere landen worden gekweekt.

Maar gesteld, dat onze Regeering erin slaagt een bevredigende regeling te vinden ten aanzien dezer „overeenkomstige” producten, dan is de Nederlandsche Tuinbouw toch nog slechts voor de helft geholpen. Al de producten, waarvan Nederland in min of meerdere mate een monopolie heeft, als sluitkool, spruitkool, komkommers, augurken, aardbeien, perziken e.a., ten aanzien waarvan dus niet te verwachten is, dat door andere landen op tariefsverlagingen zal worden aangedrongen, blijven aan het autonome invoerrecht onderworpen, hetwelk iedere exportmogelijkheid belet.

Voor den Nederlandschen Tuinbouw kan dan ook zelfs geen „rechtstreeksche en onvoorwaardelijke meestbegunstiging” baten. Een afzonderlijke Nederlandsch-Duitsche overeenkomst, waarbij naast de meestbegunstigingsclausule het autonome tarief voor de Nederlandsche tuinbouwproducten tot een vast bedrag wordt verlaagd, is voor den Nederlandschen Tuinbouw een noodzakelijkheid. Deze overeenkomst moet vóór 1 October a.s. tot stand worden gebracht, goedschiks of afgedwongen, want het bestaan van den Nederlandschen Tuinbouw, een zich steeds meer uitbreidende werkgelegenheid, en een export, welke in 1924 een waarde van 63 miljoen gulden bereikte, staan op het spel.

NIEMÖLLER.

Den Haag.

DE VERLAGING VAN DEN GOUDPRIJS.

Naar verluidt heeft de Nederlandsche Bank in de afgelopen week den aankoopsprijs van het goud verlaagd en dezen van f 1648 tot f 1647,50 per kilogram fijn teruggebracht. De Nederlandsche Bank is natuurlijk volkomen vrij in de bepaling van den prijs, waarvoor zij het haar aangeboden goud wil koopen; een „Officieele Verklaring”, zooals ten aanzien van de afgifte van goud, is door haar met betrekking tot den goudaankoop nimmer afgelegd. Maar daar elke verlaging van den koopsprijs van het goud een zeer belangrijk gevolg heeft, immers het invoerpunt verlaagt en daardoor de schommelvijde van den wisselkoers vergroot, zullen het wel gronden van betekenis zijn geweest, die de Bank aanleiding hebben gegeven, den bedoelden maatregel te nemen.

Welke motieven kan onze Centrale Bank voor de verlaging van den goudprijs hebben gehad? Er is gezegd, dat die verlaging noodig was omdat een eventuele aanmunting door de Nederlandsche Bank haar bij den huidige aankoopsprijs van het goud verlies zou brengen. Dat feit zou de verlaging van den goudprijs inderdaad volkomen rechtvaardigen, indien de goudaanmuntingen door de Bank ook werkelijk van eenige betekenis waren. Maar dat is niet het geval; de Nederlandsche Bank immers gaat slechts bij groote uitzondering tot aanmunting over. Van 1877 tot 1911 werd, volgens de opgaven van het Muntcollege, slechts een bedrag van nog niet één miljoen gulden voor rekening van de Bank aangemunt. Eerst in 1912 zijn die aanmuntingen ten behoeve van de Nederlandsche Bank van iets grooter omvang en bedragen zij 3 miljoen gulden, doch ook dan is er voor de aanmunting een bijzondere aanleiding, te weten de schaarschte aan gemunt geld, die ontstaan was omdat, volgens de toenmaals geldende bepaling van de wet van 1901, de hoeveelheid zilvergeld ondanks stijgende behoefte daar-

aan, niet kon worden vermeerderd. Ten slotte vinden wij een aanmuntning van goud ten bedrage van 40 miljoen gulden in het jaar 1917, waartoe de Nederlandsche Bank, volgens het Verslag, is overgegaan omdat de zeer groote vermeerdering van de opeisbare schulden, het bedrag, dat de Nederlandsche Bank aan muntstukken van edel metaal bezat, in verhouding, al te gering geworden was.

De aanmuntingen van goud voor rekening van de Bank komen dus slechts weinig en dan nog tot zeer beperkte bedragen voor; verlies bij eventueele aanmuntning kan daarom niet het eenige of het voornaamste motief voor de verlaging van den aankoopsprijs zijn geweest. Men zal dit veeleer moeten zoeken in de vrees voor een al te sterke toestrooming van het gele metaal. Die vrees is volkomen gerechtvaardigd. Het goud in de kelders van de Centrale Bank heeft betekenis als middel tot handhaving van de internationale pariteit; voor zoover het dat doel niet kan verwezenlijken of voor zoover het in grootere mate aanwezig is dan voor dat doel is vereischt, is het een doode schat, een improductief bezit. Reeds van oudsher waren er dan ook oogenblikken, waarop de Bank uit dien hoofde maatregelen nam om verdere toestrooming van goud tegen te gaan.

Die maatregelen bestonden vooral in de vermindering van haar disconto; zij maakte daardoor het geld, in zooverre zij de geldmarkt beheerschte, hier betrekkelijk goedkoop, deed het daardoor afvloeien naar de duurdere markt in het buitenland en schiep langs dien weg een grootere en intensere vraag naar remises, die den wisselkoers omhoog voerden en boven het punt brachten, waarop het goud het land zou binnenvloeien.

Op het disconto-apparaat, aan welks werkzaamheid reeds in de jaren vóór den oorlog meermalen getwijfeld werd, valt vooral in lateren tijd geen staat meer te maken. Wij laten de vraag onbesproken, in hoeverre men hier met een slechts tijdelijk verschijnsel te doen heeft, of dat op de oude werkzaamheid van het bankdisconto ook in de toekomst niet meer kan worden gerekend. Dit staat in elk geval vast: zoolang een verandering van het Bankdisconto geen voldoende invloed meer op den wisselkoers heeft, is het als middel tot regeling van den goudstroom uitgeschakeld. Dan blijft alleen nog, ter bereiking van dat doel, de wijziging van den goudprijs over, zijn verlaging, als de Bank het goud wensch tegen te houden, zijn verhooging, als zij het wensch aan te trekken. Het middel zal niet falen; naarmate zij den prijs, waarvoor zij het gele metaal koopt, hooger stelt of lager, maakt zij den invoer van goud meer of minder aantrekkelijk. Maar het middel heeft een nevenwerking: het stelt de wisselkoersen aan grootere schommelingen bloot. Het is niet aan te nemen, dat de Bank dat nevengevolg zal willen omdat zij, meer dan wie ook, van de ongewenschtheid van grootere schommelingen van den wisselkoers overtuigd is. Maar evenmin kan men van haar verwachten, dat zij lijdelijk zal blijven toezien, als de goudvoorraad in haar kelders gestadig zou blijven groeien. Het is, onder deze omstandigheden, waarschijnlijk, dat de Nederlandsche Bank zich, meer dan voorheen, met de vraag zal bezighouden, hoe het disconto-apparaat zijn oude effectiviteit zal kunnen herkriften, hoe, om het probleem anders te stellen, zijzelve haar heerschappij over de geldmarkt zal kunnen herwinnen. De vraag is van belang. Want al beteekent de verlaging van den goudprijs met een halven gulden niet veel en geeft deze op zichzelf geen enkele reden om bezorgd te zijn, het zou te betreuren zijn als de omstandigheden de Bank zouden dwingen verder te gaan op den ingeslagen weg. En heelemaal uitgesloten is dit niet, zoolang de effectiviteit van het Bankdisconto niet is hersteld.

H. FRIJDA.

DE RUSSISCHE GRAANUITVOER.

Rusland heeft dit jaar een zeer goeden graanoogst en ofschoon wel eens getwijfeld wordt aan de juistheid der officieele Russische opbrengstcijfers, blijkt uit het ruime aanbod uit Rusland van rogge, tarwe en gerst, dat toch zeker een aanzienlijk uitvoeroverschot voorhanden is. Van zeer groote beteekenis is dit gunstige oogstresultaat niet slechts voor Rusland zelf, dat daarin de kans vindt voor een versterking zijner financiële positie zonder hulp uit het buitenland, dat tot die hulp tegenover de Sowjet-Republiek slechts te vinden is op voor haar bezwaarlijke conditiën, doch in hooge mate zijn daarmee ook de belangen gemoeid van iederen producent en verbruiker van graan, zoowel broodgraan als voedergraan, in de geheele wereld.

Vóór den oorlog werd de totale Russische opbrengst aan rogge, tarwe, haver, gerst en maïs door geen ander land overtroffen dan door de Vereenigde Staten van Amerika. In 1912 bedroeg in Rusland die opbrengst 71 miljoen, in de Vereenigde Staten 125 miljoen ton. Voor rogge overtrof de Russische opbrengst die van alle andere productielanden, want in de laatste jaren vóór 1914 bracht Rusland gemiddeld 47 pCt. der geheele wereldproductie van rogge voort. Voor tarwe was het Russische aandeel 19 pCt., voor haver 22 pCt., voor gerst 29 pCt. en voor maïs 9 pCt. Gewoonlijk was van de zeer groote hoeveelheden graan een aanzienlijk gedeelte voor uitvoer beschikbaar en in de jaren van 1909 tot 1913 is gemiddeld 15,3 pCt. van den geheelen Russischen graanoogst geëxporteerd. Uitgedrukt in percenten van de opbrengst was de uitvoer het grootst van tarwe (20 à 25 pCt.) en gerst (40 pCt.), terwijl van haver en rogge, die vooral voor eigen gebruik werden verbouwd, de uitvoer minder dan 10 pCt. placht te bedragen, wat echter bij den grooten omvang van de Russische oogsten dier graansoorten nog een aanzienlijk totaal uitmaakte. De gemiddeld ongeveer 10 miljoen ton graan, die jaarlijks uit Rusland werden uitgevoerd, vormden naar de waarde bijna de helft van den geheelen Russischen uitvoer en voor de Europeesche invoerlanden speelden zij een zeer belangrijke rol bij de aanvulling van hun graantekort. De Russische oogstresultaten liepen over verschillende jaren dikwijls sterk uiteen en de daarmee samenhangende schommelingen in de exportcijfers waren steeds van grooten invloed op de prijzen der verschillende graansoorten aan de wereldmarkt. Geen wonder, dat naast andere oorzaken vooral ook het verdwijnen van Rusland uit de rij der graanexporteerende landen de graanprijzen sedert den oorlog op een veel hooger niveau heeft helpen brengen dan vóór dien tijd. Wel is in sommige andere uitvoerlanden, zooals voor tarwe in Canada en Australië, de productie toegenomen, doch het ontbreken van Russisch graan op de wereldmarkt, heeft zich toch steeds in sterke mate doen gevoelen.

Duidelijk is dat gebleken in 1923/1924, in welk seizoen Rusland meer graan ter beschikking had dan voor zijn eigen behoefte noodig was en voor het eerst sedert 1914 weder tot uitvoer overging. Zelfs was in de eerste helft van 1923 reeds uitvoer, vooral van rogge en gerst, uit het restant van den vorigen oogst mogelijk gebleken. De graanmarkt ondervond dadelijk den invloed dezer vermeerdering van het aantal uitvoerlanden, doch velen meenden, dat die uitvoer slechts een verschijnsel van korten duur zou zijn. Te moeilijker viel het, om aan het blijvend karakter der plotselinge verandering geloof te slaan, omdat in dien zelfden tijd mog steeds sprake was van Russischen hongersnood en naar de Noord-Russische havens nog Noord-Amerikaansche rogge en tarwe werden verzonden, terwijl uit de havens der Zwarte Zee de exportzaken reeds waren aangevangen. Een prijsdaling van beteekenis heeft de Russische uitvoer toen niet dadelijk veroorzaakt, ook al omdat de verscheepte hoeveelheden daarvoor te klein waren. Anders werd het ech-

ter, toen bij het naderen van het nieuwe seizoen uit Rusland steeds berichten kwamen over den goeden stand van den graanoogst en het daaruit te verwachten omvangrijke uitvoeroverschot, terwijl bovendien het aanbod van oude rogge en gerst bleef voortduren. Aanvankelijk bleef men, vooral in Amerika, aan de juistheid van die berichten en aan de mogelijkheid van grooten Russischen graanuitvoer twifelen, doch toen het aanbod ten slotte werkelijk kwam en de eerste groote Russische verkoopen van rogge uit den nieuwen oogst naar Duitschland werden afgesloten, ondergingen de prijzen aan alle graanmarkten spoedig een zeer sterke verlaging. Vooral op den roggeprijs heeft de Russische mededinging toen een zeer grooten invloed gehad. Bij voortdurenden concurrentiestrijd tusschen Noord-Amerika en Rusland vond een zeer sterke prijsdaling plaats, die in enkele maanden ongeveer 25 pCt. heeft bedragen. Rogge noteerde aan de termijnmarkt te Chicago in Maart 1923 ongeveer 82 dollarcent per 56 lbs. en in Juli nog slechts 62 cent. Noord-Amerikaansche rogge, die in Maart 1923 naar Nederland en Duitschland was verkocht ter verladung in de zomermaanden voor omstreeks f 13 per 100 KG., was bij aankomst in Juli nauwelijks f 9 waard en in Augustus daalde de prijs zelfs tot f 8 per 100 KG. Van tarwe was het Russische surplus niet zoo groot, doch ook Russische tarwe is in 1923/1924 geregeld naar West-Europa verscheept en heeft ertoe bijgedragen, dat in de tweede helft van 1923 de tarweprijs zich op een lager niveau bevond dan tevoren en zich daar kon handhaven. Van de voedergranen werd vooral gerst in flinke hoeveelheden uit Rusland verscheept, waardoor deze graansoort in 1923 en de eerste helft van 1924 steeds in ruime mate verkrijgbaar was en door haar lagen prijs een ernstige concurrent kon worden voor mais. Ook haver kwam in ruime mate uit Rusland naar West-Europa, evenals boekweit en ten slotte heeft de geheele graanmarkt sterk in het teeken van den Russischen uitvoer gestaan, met verlaagde prijzen ten voordeele van den verbruiker. Weliswaar heeft de geheele Russische uitvoer uit den oogst van 1923 nog niet ten volle 3 miljoen ton bedragen, tegenover 10 miljoen ton in de laatste jaren vóór den oorlog, maar toch was hij voldoende om aan de Noord-Amerikaansche markten haar heerschappij over de graanmarkt, welke zij sedert den oorlog in nog sterkere mate bezaten dan vroeger, voor eenigen tijd te ontnemen.

Voor Nederland was de hervatting van den Russischen graanuitvoer nog van te meer beteekenis, omdat een groot gedeelte van dien uitvoer zich naar Rotterdam richtte. Daar hij voor een groot gedeelte uit rogge bestond en behalve Scandinavië slechts Duitschland en Nederland belangrijke invoerlanden van rogge zijn, was Rotterdam voor dien invoer zeer gunstig gelegen. Niet slechts de naar Nederland en zijn Duitsche achterland verkochte partijen werden naar onze haven verscheept, doch deze diende bovendien tot opslagplaats van zeer groote hoeveelheden Russische rogge, terwijl ook van de andere Russische graansoorten een aanzienlijk gedeelte zijn weg nam over Rotterdam.

Dat aan de aanvoeren van Russisch graan en hun matigenden invloed op de prijzen een einde kwam was het gevolg van den onbevredigenden oogst van 1924. Voedergraan is van tijd tot tijd nog uitgevoerd, doch Russische rogge en tarwe kwamen in het nieuwe seizoen niet in West-Europa aan de markt. Vóór het ten einde was moest Rusland zelfs tot invoer van tarwe en meel besluiten. Te zamen met beperkte graanoogsten in de meeste andere productielanden van het Noordelijk halfrond heeft ook het ontbreken van het Russische graan in het oogstjaar 1924/1925 tot veel hogere prijzen geleid dan in het voorafgaande seizoen.

Gelukkig echter voor den verbruiker in de invoerlanden belooft het nu onlangs begonnen seizoen we-

der een ruimer aanbod van inlandsch zoowel als van buitenlandsch graan. Bijna overal in Europa is het resultaat der oogsten gunstig geweest. Dat in de Vereenigde Staten de opbrengst van wintertarwe en van rogge is tegengevallen en zelfs ondanks een goeden Canadeeschen oogst de gezamenlijke opbrengst in Noord-Amerika kleiner is dan het vorige jaar, verliest aldus veel van zijn beteekenis, vooral omdat tot de Europeesche landen met goede graanoogsten ook Rusland behoort. Reeds gedurende eenigen tijd worden weder Russische rogge, tarwe en gerst aangeboden en naar West-Europa verkocht ter verscheping in de eerstvolgende maanden en de verschepingen zijn sedert het einde van Augustus uit de havens der Zwarte Zee aangevangen. Uit de mededeelingen uit Rusland omtrent opbrengst en uitvoer-overschot blijkt, dat men daar groote plannen heeft en den uitvoer van 1923/1924 van bijna 3 miljoen ton aanzienlijk denkt te kunnen overtreffen. Indien de Russische gegevens juist zijn, zouden de oogstresultaten weder op die van vóór den oorlog beginnen te gelijken, wanneer men in aanmerking neemt, dat Polen en Bessarabië geen deel uitmaken van de Sowjet-Republiek. De cijfers van het Russische Centrale Bureau voor de Statistiek, gebaseerd op den toestand op 1 Augustus, met ter vergelijking de opbrengsten van 1913, zijn de volgende (tonnen van 1000 KG.):

	Geraamde opbrengst 1925	Opbrengst 1924	Opbrengst 1913
Tarwe	18.000.000	9.000.000	23.925.000
Rogge	20.880.000	16.965.000	25.230.000
Gerst	6.000.000	3.250.000	12.500.000
Haver	10.000.000	7.400.000	18.000.000

Voor mais wordt de opbrengst zelfs geraamd op 4½ miljoen ton, wat veel meer is dan vóór den oorlog. Van de gezamenlijke graansoorten zou een uitvoer van omstreeks 5 miljoen ton mogelijk zijn, waarbij gerekend is op een flinke hoeveelheid voor aanvulling der in het vorige jaar zoo sterk geslonken voorraden bij de Russische boeren. Gedurende Augustus is in een groot gedeelte van Rusland veel regen gevallen, die het oogsten en daarna het dorschen heeft vertraagd. Uit de berichten uit Rusland blijkt, dat de kwaliteit van het graan van dien regen geleden heeft en misschien zal ook de uitvoer niet den omvang kunnen bereiken, die anders mogelijk ware geweest. Het aanbod is echter bij voortduring ruim en vast staat wel, dat Rusland weder veel graan zal kunnen uitvoeren; 1923/24 heeft bovendien aangetoond, dat ook een kleinere uitvoer dan 5 miljoen ton een sterken prijsdrukkenden invloed op de graanprijzen der wereldmarkt kan uitoefenen.

Ofschoon de uitvoer nog nauwelijks is aangevangen en ook de verkoop nog niet tot volle ontwikkeling is gekomen, heeft het Russische oogstresultaat, naast de grootere oogsten in het overige Europa, reeds meegewerkt tot de prijsdaling der laatste maanden. Vooral voor rogge is dat weder het geval. Sedert Juni is de roggeprijs te Chicago reeds 30 pCt. gedaald, doch die verlaging is, behalve door Rusland, voor een groot gedeelte veroorzaakt door groote oogsten in alle andere Europeesche productielanden, vooral Duitschland en Polen. De Deutsche rogge-opbrengst wordt geraamd op 7,6 miljoen ton (tegen 5,7 miljoen in 1924) de Poolsche op 6,7 miljoen (tegen 3,5 miljoen in 1924) en ondanks den kleineren oogst der Vereenigde Staten belooft dit seizoen dus wel een overvloed van rogge. Een sterken invloed zal daarvan stellig de tarweprijs ondervinden, doch een meer directe uitwerking op dezen prijs heeft reeds de grootere tarweproductie in bijna geheel Europa (slechts Groot-Brittannië heeft geen groteren oogst dan in 1924), die volgens het Internationale Bureau voor den Landbouw te Rome in 21 Europeesche landen (zonder Rusland en Frankrijk) 26 miljoen ton heeft bedragen tegen 20 miljoen ton in 1924. Bij deze toename van 6 miljoen ton komt dan nog de hierboven vermelde vermeerdering in Rusland alsmede 1.2

millioen ton voor Frankrijk. Al is dus uitvoer uit Rusland niet de eenige reden, om voor 1925/26 lagere graanprijzen te verwachten dan in het vorige seizoen onder het geheel der oorzaken is hij toch van groote waarde.

Naast rogge heeft gerst reeds sterk den invloed van het Russische aanbod ondervonden. Wel is ook in de Vereenigde Staten van Amerika de oogst groot en heeft Canada meer gerst voortgebracht dan ooit te voren, doch de prijzen in Noord-Amerika zouden waarschijnlijk de laatste maanden niet zoo sterk gedaald zijn, als niet bovendien Rusland daartoe had meegewerkt. De officieele raming van de Russische gerstopbrengst bedraagt 6 millioen ton tegen $3\frac{1}{4}$ millioen in 1924 en reeds geruimen tijd verlagen Rusland en Noord-Amerika dagelijks om strijd hun gerstprijzen. Sedert Juli is aan de termijnmarkt te Winnipeg gerst reeds 30 pCt. in prijs gedaald en aan de Europeesche markten bedraagt de verlaging ongeveer 20 pCt. Op het nu zoo sterk verlaagde prijsniveau is gerst een geduchte concurrent voor mais en nog vóór de Russische maïsogst, waarvan het aanbod nog niet ernstig is aangevangen, zich op de internationale markt heeft doen gelden, ondergaat mais reeds den prijsdrukkenden invloed van den Russischen graanuitvoer. De oorzaak van de sedert de zomermaanden ook voor mais ingetreden prijsdaling ligt trouwens evenzeer in groote oogsten in andere productielanden.

JAN SCHILTHUIS.

19 September 1925.

DE ALGEMEENE NEDERLANDSCHE ZUIVELBOND (F.N.Z.) 1900—1925.

III (Slot).

Het behoeft niet te verwonderen, dat de F.N.Z. bij de behartiging der algemeene belangen van de coöperatieve zuivelfabrieken, zich ook op het gebied der onderlinge verzekering bewogen heeft. Het was den leiders reeds spoedig duidelijk, dat o.a. ten aanzien der ongevallenverzekering voor de aangesloten fabrieken voordeelen te behalen waren, indien men deze in eigen beheer kon regelen. De Ongevallenwet 1901 legde ook den zuivelfabrieken de verplichting op hare werklieden tegen de geldelijke gevolgen van ongevallen te verzekeren en besloten werd hiertoe een zuiver onderlinge verzekering in te stellen. De stichting der Onderlinge Omslag Risico Vereeniging uit den F.N.Z. in 1903 was hiervan het gevolg. Deze O.O.R.V. zocht dadelijk aansluiting bij op gelijken grondslag gevormde vereenigingen uit andere industrieën en gezamenlijk werd de Centrale Werkgevers Risico Bank gevormd. Deze verzekerings-centrale bood verschillende voordeelen boven verzekering bij de Rijksverzekeringsbank. De zaken der gezamenlijke risicovereenigingen werden centraal behartigd, de veiligheid in fabrieken en werkplaatsen werd bevorderd, de leden ontvingen juridische en technische voorlichting op verzekeringsgebied en „last but not least” werd alleen datgene wat noodig was ter dekking van de kosten van plaats gehad hebbende ongevallen den leden in rekening gebracht. Op deze wijze werd van 1903 tot en met 1907 niet minder dan pl.m. f 2000 of bijna $29\frac{1}{2}$ pCt. per jaar bespaard op hetgeen anders aan premie aan de Rijksverzekeringsbank zou moeten zijn betaald, terwijl een vrij belangrijke reserve werd gevormd, welke het eigendom der leden bleef.

In de jaren van 1909 tot en met 1913 keerde het blaadje, doordat de Rijksverzekeringsbank een belangrijke premieverlaging invoerde en in de laatste drie dezer jaren moest bij de O.R.V. zelfs meer worden betaald dan bij het Rijk. Toch bleef men samenwerken, omdat men de overige voordeelen van samenwerking op dit gebied had leeren kennen en waardeeren. Bovendien bleef het zoo niet, daar de R.V.B. later (in 1914) haar premiebasis weer verhoogde waardoor de O.R.V. toen weer in het voordeel kwam en tot en met 1 Mei 1923 met hare onkosten steeds vrij belangrijk

(in 1921 zelfs 35 pCt.) beneden de premie der R.V.B. bleef. Gemiddeld zijn vanaf 1904 tot en met 1 Mei 1923, 243 fabrieken uit den F.N.Z. lid van de O.R.V. geweest.

Intusschen bleek de onderlinge verzekering van coöperatieve zuivelfabrieken nog in ander opzicht van practisch belang. Toen n.l. in 1914 door den Centralen Raad van Beroep werd uitgemaakt, dat een coöperatieve zuivelfabriek, die uitsluitend de melk van koeien harer leden verwerkt, volgens de Ongevallenwet 1901 niet verzekeringsplichtig was, kwam de verzekering der arbeiders in deze bedrijven op losse schroeven te staan en na verloop van enkele jaren, toen nogmaals een uitspraak in dien geest volgde, werden alle zuiver coöperatief werkende zuivelfabrieken dan ook van de wettelijke verzekering uitgesloten. De F.N.Z. had, hangende deze kwestie, hierin reeds voorzien door de oprichting der „Zuivel-Onderlinge”, een verzekering, geheel als de O.R.V. werkende, doch natuurlijk zonder wettelijke basis en waarin de bedrijven konden worden opgenomen, welke van de wettelijke verzekering waren uitgesloten. Een groot aantal bedrijven vond hierin onderdak en behield via de O.R.V. het noodige contact met de Centrale Werkgevers Risico Bank, waarbij zij dus feitelijk indirect was aangesloten.

De uitsluiting der coöperatieve zuivelfabrieken van de wettelijke (industrieele) ongevallenverzekering, vond plaats op de overweging van den Centralen Raad van Beroep, dat zij een landbouwbedrijf en geen onderneming in den zin der wet uitoefenden als zijnde bedrijven, welke niet het maken van winst beoogen.¹⁾ De landbouwbedrijven toch zijn volgens art. 11 der Ongevallenwet 1901 (gewijzigd in 1921) van deze verzekering uitgesloten.

Op grond hiervan mocht worden verwacht, dat de coöperatieve zuivelfabrieken wél onder de wettelijke regeling zouden vallen, toen in 1922 de Land- en Tuinbouwongevallenwet tot stand kwam. Ook dit bleek echter niet het geval te zijn, daar men toen weer stuitte op het bezwaar, dat fabrieken, die uitsluitend de melk van koeien der leden verwerkten, geen onderneming in den zin der wet uitoefenden. Pas nadat hierin bij de wijziging der wet op initiatief van een der Leden van de Tweede Kamer de bepaling is opgenomen, dat ook coöperatieve bedrijven onder deze wet vallen, is hierin verandering gekomen en zijn dus ook de zuiver coöperatief werkende zuivelfabrieken onder de wettelijke regeling der ongevallenverzekering gekomen. In verband hiermede kon de Zuivel-Onderlinge als aanvullende verzekering voor niet verzekeringsplichtige bedrijven worden opgeheven. Zij bestaat thans voort als afdeling der groep zuivelfabrieken, aangesloten bij den F.N.Z., in de Centrale Landbouw Onderlinge.

Reeds vóór de inwerkingtreding der Ongevallenwet 1901 hadden verschillende coöperatieve zuivelfabrieken hare arbeiders bij een premieaansluiting tegen de geldelijke gevolgen van ongevallen verzekerd. Deze verzekering dekte dan zoowel het risico der ongevallen in, als buiten de dienstbetrekking overkomen. Zooals men weet strekt de wettelijke verzekering zich alleen uit tot die ongevallen, welke in beroep zijn overkomen en spreekt het als het ware vanzelf, dat men omzag naar een mogelijkheid, om het risico van ongevallen zijner arbeiders ook buiten beroep te dekken.

De F.N.Z. stelde hiertoe in 1904 een „ongevallenverzekering buiten beroep” in, waartoe de aangesloten fabrieken konden toetreden ter dekking van het risico bij ongevallen haren werklieden buiten beroep overkomen. De deelname aan deze verzekering bleef aanvankelijk beneden de verwachting, en in verband hiermede achtte men het niet gewenscht de verzekering direct onderling in te richten. Met een premieaansluiting werd een overeenkomst aangegaan, waar-

¹⁾ Vergelijk hiermede het standpunt van den belastingwetgever ten aanzien der coöperatieve zuivelfabrieken, in het vorige artikel uiteengezet. — G.

bij deze zich verbond tegen eene vooraf vastgestelde premie het risico dezer verzekering over te nemen. Bovendien werd een zeker bedrag per f 1000 uitbetaald loon van de deelnemers geheven tot het vormen van een reservefonds, opdat na verloop van tijd tot een eigen onderlinge regeling zou kunnen worden overgegaan. Pas op 1 Januari 1923 is dit het geval geweest, nadat men in den loop der jaren voldoende ervaring had opgedaan en het aantal deelnemers zoodanig was gestegen, dat het onderling dragen van het risico gerust kon worden aanvaard. Intusschen was de verzekering, die aanvankelijk alleen bedoeld was voor uitkeering bij dood, algeheele ongeschiktheid of verlies van handen of voeten, ook tot uitkeering bij tijdelijke ongeschiktheid tot werken uitgebreid. In 1924 namen aan deze verzekering 93 bedrijven deel met een totaal aan uitbetaald loon van f 2.634.709.

Ook op het gebied der brand- en inbraakverzekering is de F.N.Z. reeds spoedig voor zijn aangesloten opgetreden. In 1903 werd een onderzoek ingesteld naar de premies, welke door de aangesloten bedrijven werden betaald voor de verzekering tegen brandschade. Deze bleken zeer uiteen te loopen en in vele gevallen achtte men de betaalde premies veel te hoog. In aanmerking dient hierbij te worden genomen, dat de coöperatieve zuivelfabrieken in het algemeen een zeer gunstig risico voor brandverzekering vormen, daar zij meestal zonder belending en zeer verspreid zijn gebouwd. Sterk brandbare artikelen zijn er niet in aanwezig, terwijl kwaadwilligheid uit den aard der onderneming feitelijk als uitgesloten kan worden beschouwd.

Door het optreden van den F.N.Z. en speciaal door het bekend maken der voorwaarden, waarop een groote Coöperatieve Brandverzekeringsmaatschappij contracten afsloot, werd wel eenige verlaging van premie verkregen, doch dit beantwoordde toch niet geheel aan het doel, dat men zich in dezen voor oogen had gesteld. Hiertoe begon men in 1908 meer actief op te treden, nl. door de gelegenheid open te stellen, zich door bemiddeling van den F.N.Z. op beurspolis te verzekeren tegen de gevolgen van brand zoowel als inbraak. De F.N.Z. ging hiertoe een overeenkomst met een bekende makelaarsfirma aan, waarbij naast financiële voordeelen, de zekerheid werd bedongen, dat alleen eerste klasse maatschappijen op de af te sluiten polissen zouden teekenen, terwijl hierop voortdurend controle werd uitgeoefend.

Deze regeling heeft steeds maar genoeg gewerkt en een vrij groot aantal fabrieken is in den loop der jaren op deze wijze tegen brand en inbraak door bemiddeling van den F.N.Z. verzekerd.

In de brandverzekering op beurspolis is na 1920 een vrij belangrijke kentering gekomen door de oprichting van „Brand-Risico”, aangesloten bij de vereniging Centraal Beheer, welke een zuiver onderlinge verzekering tegen brandschade en daarbij een zooveel mogelijk voorkomen van brandgevaar bij hare leden beoogt. De F.N.Z. heeft vanaf de oprichting dezer onderlinge verzekering aansluiting hierbij ganimeerd en op deze wijze zijn verschillende fabrieken na afloop harer beurspolis bij Brand-Risico overgegaan, zoodat men thans kan zeggen, dat de bemoeiingen op het gebied der brandverzekering alleen nog als aanvulling dienst doen voor de bedrijven, die zich niet kunnen of willen aansluiten bij deze onderlinge verzekering.

Ook inzake de verzekering der fabrieken tegen de wettelijke aansprakelijkheid werd destijds een onderzoek ingesteld. Het gevolg hiervan was, dat verschillende fabrieken zich op advies van den F.N.Z. aansloten bij „Wet-Risico”, eveneens een der dochterinstellingen van Centraal Beheer.

Over tal van bemoeiingen van den F.N.Z., zooals de examens voor het personeel van zuivelfabrieken, de uitgave van leerboeken en brochures op het gebied

der zuivelbereiding, het Officieel Orgaan, de bedrijfsstatistiek en het informatiebureau, zou nog gesproken kunnen worden. De beschikbare ruimte laat dit echter niet toe. Volstaan zij met enkele cijfers, waaruit den lezer de ontwikkeling van den omvang der coöperatieve zuivelorganisatie in Nederland duidelijk zal zijn.

In 1902 bedroeg het budget, waarover het bestuur te beschikken had, nog geen f 2400. Voor 1925 werden de uitgaven voor den geheelen dienst van den F.N.Z. geraamd op f 170.000. Bij de oprichting bestond het geheele personeel uit een secretaris, die geen eigen kantoor had en tevens zuivelconsulent was. Hij nam het secretariaat waar voor een toelage van f 300 per jaar. Thans beschikt de F.N.Z. over drie eigen kamtoorgebouwen te Den Haag, Utrecht en Arnhem en een personeel van 25 technische en administratieve beambten.

Het aantal en de ontwikkeling der aangesloten bedrijven blijkt uit de hieronder volgende cijfers:

Jaar	Aantal aangesloten fabrieken	Hoeveelheid verwerkte melk in mill. KG.	Hoeveelheid melk gemiddeld per fabriek verwerkt (in mill. KG.)
1901....	407	366	0.90
1902....	421	411	0.98
1903....	435	467	1.07
1904....	436	522	1.20
1905....	435	521	1.20
1906....	445	558	1.25
1907....	433	626	1.44
1908....	430	719	1.67
1909....	380	729	1.92
1910....	380	756	1.99
1911....	369	762	2.07
1912....	384	815	2.12
1913....	383	959	2.50
1914....	454	1129	2.49
1915....	465	1209	2.60
1916....	495	1414	2.86
1917....	518	1373	2.65
1918....	538	1164	2.16
1919....	502	1144	2.28
1920....	485	1252	2.58
1921....	473	1286	2.73
1922....	450	1343	2.98
1923....	438	1453	3.31
1924....	435	1631	3.74

Het aantal aangesloten fabrieken ging slechts weinig vooruit, de hoeveelheid verwerkte melk werd echter ruim 4.4 maal zoo groot, terwijl de hoeveelheid verwerkte melk gemiddeld per fabriek ruim 4 maal groter werd.

In het aantal fabrieken teekent zich sterk af de omzetting en samensmelting van meerdere handkrachtfabriekjes tot één stoomzuivelfabriek, welke evolutie speciaal in het Zuiden des lands plaats vond, terwijl ook elders het ledental der coöperatieve fabrieken zich steeds uitbreidde en nieuwe fabrieken werden opgericht. Bovendien kon door het gebruik van kunstmest en krachtvoer het veehoudersbedrijf, speciaal dat in de zandstreken, veel intensiever worden gedreven, waardoor ook een grooter aantal koeien per boerderij kon worden gehouden. Al deze factoren hebben het hunne tot den grooten vooruitgang der coöperatieve zuivelfabrieken bijgedragen en omgekeerd heeft de coöperatieve zuivelbereiding het den boeren, groot of klein, mogelijk gemaakt, hunne producten volgens de meest moderne methoden te doen bereiden en op de voor hen voordeeligste wijze af te zetten.

Tot besluit van dit overzicht wil ik er nog de aandacht op vestigen, dat de F.N.Z. gedurende zijn geheele bestaan uit eigen middelen heeft geleefd, m.a.w. nimmer eenigen regeeringssteun voor zijn arbeid heeft ontvangen. In den aanvang van zijn bestaan kwam tweemaal een voorstel in behandeling om bij de regeering een subsidie aan te vragen, doch beide keeren werd het voorstel met groote meerderheid verworpen, op grond van de overweging, dat men hierdoor zijn zelfstandigheid zou prijsgeven. Deze achte men

van zooveel belang dat men hieraan gaarne het financiële voordeel van regeeringssteun opofferde.

J. A. GELUK.

Den Haag, September 1925.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand Augustus 1925, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van Augustus 1924.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand *f* 37.867.300 op tegen *f* 41.286.300 in Augustus 1924 en vertoonden mitsdien een achteruitgang van *f* 3.419.000. Hierbij mag evenwel niet over het hoofd worden gezien, dat de rijwielbelasting in Augustus 1924 voor het eerst werd geheven en in die maand *f* 4.592.100 voor de schatkist opleverde, terwijl in de afgelopen maand de bedoelde belasting slechts een bate van *f* 69.000 te boeken gaf. Laat men daarom, ten einde een meer zuivere vergelijking te krijgen, de rijwielbelasting buiten beschouwing, dan blijkt, dat de overige middelen in de afgelopen maand *f* 1.104.100 meer hebben opgebracht dan in de overeenkomstige maand van het vorige jaar, terwijl de raming met *f* 3.386.500 werd overschreden.

De opbrengst over de eerste acht maanden van 1925 bedroeg *f* 15.511.700 meer dan de opbrengst in hetzelfde tijdvak van het vorige jaar, terwijl de raming met *f* 24.496.000 werd overtroffen. Rekent men ook hier de rijwielbelasting niet mede, dan blijkt, dat de overige middelen in genoemd tijdvak *f* 13.615.400 meer opbrachten dan van Januari t/m. Augustus 1924, terwijl de raming *f* 21.340.900 bij de opbrengst ten achter bleef.

In vergelijking met de overeenkomstige maand van het vorige jaar vertoonden de personeele belasting, de vermogensbelasting, de suiker-, de bier-, de geslachts- en de tabaksaccijns, de zegelrechten, de successierechten, de invoerrechten, de statistiekrechten, de domeinen en de loodsgelden en van de kleinere middelen de opbrengst der akten voor de jacht en visscherij een hooger opbrengstcijfer. Daarentegen brachten minder op de grondbelasting, de inkomstenbelasting, de dividend- en tantiëmebelasting, de wijn-, de gedistilleerd- en de zoutaccijns, de registratierechten, het recht op de mijnen en de belasting op gouden en zilveren werken. Hieruit blijkt wel, dat de middelen in de afgelopen maand niet een onverdeeld gunstig beeld vertoonden. Dat de opbrengst van Augustus 1924 nog wend overtroffen, mag zeker voor een goed deel aan de verhooging van den accijns op tabak en aan de inwerkingtreding der nieuwe Tariefwet worden toegeschreven.

Gaf de grondbelasting in al de vorige maanden van dit jaar een hogere opbrengst te zien, ditmaal vertoonde genoemde belasting een decres van *f* 181.900, dat evenwel in verband met het ruim vloeien in de eerste acht maanden van 1925 van geen beteekenis is te achten. De personeele belasting klom met *f* 800.500, te danken aan de vluggere invordering. Bezie men de opbrengst dezer belastingen over de eerste 8 maanden, dan blijkt, dat 1925 een surplus boven het vorige jaar opleverde van onderscheidenlijk *f* 1.661.900 en *f* 2.004.900. Ook de raming werd, naar hetzelfde tijdvak gerekend, bij de grondbelasting overschreden (met *f* 3.295.300); daarentegen werd de raming bij de personeele belasting niet bereikt (nadeelig verschil *f* 1.018.900).

De inkomstenbelasting gaf, evenals in de maand Juli, een mindere opbrengst te boeken, thans van *f* 327.800. Een bepaalde reden is hiervoor niet aanwijsbaar. Vergelijkt men de ontvangsten uit deze belasting over de eerste acht maanden van 1924 en 1925, dan blijkt, dat de opbrengsten zich als volgt over de verschillende dienstjaren splitsen:

	Jan. t/m. Aug. 1924.	Jan. t/m. Aug. 1925.
1920/21	<i>f</i> 944.200	—
1921/22	„ 3.645.800	—
1922/23	„ 12.555.000	<i>f</i> 3.123.100
1923/24	„ 48.035.300	„ 9.058.000
1924/25	„ 2.149.200	„ 49.695.200
1925/26	—	„ 3.186.400
	<i>f</i> 67.329.500	<i>f</i> 65.062.700

Uit deze cijfers blijkt, dat de opbrengst over Januari t/m. Augustus 1925 *f* 2.266.800 bij die over hetzelfde tijdperk van 1924 ten achterbleef. De raming daarentegen werd met *f* 8.396.100 overschreden. De snellere invordering en het scherpere toezicht doen nog steeds hun invloed gevoelen; daarnaast valt de nawerking der malaise te bespeuren.

De dividend- en tantiëmebelasting nam af met *f* 562.100 en gaf ditmaal *f* 4.718.700 te boeken, een overigens niet onbelangrijk bedrag. Zooals men weet, wordt deze belasting in elk jaar voor een zeer belangrijk deel slechts in enkele maanden ontvangen. Neemt men hierbij in aanmerking, dat de dividend- en tantiëmebelasting in de vorige maanden reeds bijzonder ruim heeft gevloeid, dan kan de loop van dit middel over het algemeen als vrij gunstig worden beschouwd. De opbrengst over de eerste acht maanden van 1925 overschreed die van hetzelfde tijdvak van 1924 dan ook met een bedrag van *f* 2.304.500 en kwam niet minder dan *f* 5.258.000 uit boven de raming. Het blijkt wel, dat vele ondernemingen door de betere uitkomsten van het bedrijf in staat zijn geweest, ruimere dividenden aan hare aandeelhouders uit te keeren.

In tegenstelling met de vorige maanden leverde de vermogensbelasting thans een meerdere inkomst voor de schatkist op. Het surplus bedroeg *f* 41.100. Vergelijking van de opbrengsten dezer belasting over de eerste 8 maanden van 1924 en 1925, levert voor laatstgenoemd jaar een voordeelig verschil van *f* 89.000 op. De raming werd daarentegen niet bereikt, daar de opbrengst *f* 930.100 minder bedroeg.

De suikeraccijns nam ditmaal met *f* 159.500 toe, waarschijnlijk toe te schrijven aan het groote verbruik van suikerhoudende spijsen en dranken gedurende den zomer. De loop van dit middel blijft reden tot tevredenheid geven, indien men bedenkt, dat ook de vorige maanden van het jaar over het algemeen een hooge opbrengst te boeken gaven. De wijnaccijns daalde met *f* 25.700; het warme weder, dat het bierverbruik bevorderde, oefende daarentegen op het wijngebruik een nadeeligen invloed uit. De gedistilleerdaccijns maakte weder een slecht figuur; de opbrengst van Augustus 1925 bleef *f* 474.600 bij die van de gelijknamige maand van 1924 ten achter. In de eerste 8 maanden van 1925 werd *f* 1.494.000 minder ontvangen dan in hetzelfde tijdvak van het vorige jaar, terwijl de opbrengst in eerstgenoemde periode door de raming met niet minder dan *f* 3.570.600 werd overschreden. De fraude schijnt nog steeds niet noemenswaard te verminderen; overigens vormt het afnemend verbruik als gevolg van den hoogen prijs en de actie der drankbestrijding een factor van beteekenis. Voor het trager vloeien van den zoutaccijns (*f* 21.300 minder) kan geen bijzondere reden worden opgegeven. Het fraaie weder bevorderde, zooals reeds werd opgemerkt, uiteraard het bierverbruik, zoodat de hogere opbrengst van den accijns op het bier (*f* 155.500) geen verwondering behoeft te baren. Voor het geringe voordeelig verschil in de opbrengst van den geslachtaccijns (*f* 64.900) is de oorzaak niet aanwijsbaar. Ten slotte trekt de tabaksaccijns de aandacht, die ditmaal een accres van *f* 841.900 te zien gaf, waaruit blijkt, dat de kort geleden tot stand gebrachte accijnsverhoging thans flink doorzet.

De rijwielbelasting leverde nog een bate op van *f* 69.000, waardoor de totale opbrengst van het lopende jaar tot *f* 6.488.400 steeg, d.i. *f* 1.488.400 boven de raming. Hieruit volgt, dat thans reeds in het

geheel 2.162.811 rijwielplaatjes zijn verkocht tegen 1.766.677 in 1924.

Van de middelen, die meer in direct verband staan met het zakenleven, brachten de zegelrechten f 471.000 meer op, waarvan f 92.200 op rekening van de beursbelasting komt. De registratierechten daalden daarentegen met f 1.626.900, waarbij echter niet uit het oog mag worden verloren, dat de opbrengst van Augustus 1924 abnormaal hoog was in verband met een speciale emissie (van de Kon. Petroleum) op de fondsenmarkt. Het bedrag, dat ditmaal binnenkwam (f 1.728.700), is op zichzelf niet laag te noemen. De invoerrechten liepen met f 1.121.700 op ten gevolge van de inwerkingtreding der nieuwe Tariefwet op 1 Juli 1925. De statistiekrechten klommen met f 26.600 en de loodsgelden met f 64.500. Deze laatste cijfers maken een zeer bevredigenden indruk, omdat de herleving van den handel er duidelijk in tot uiting komt.

Ten slotte moge nog worden gewezen op de onberekenbare successierechten, die met f 429.700 vooruit gingen; op de domeinen, die f 223.400 méér inbrachten; en op het recht op de mijnen, dat ditmaal nog f 14.000 opleverde wegens nagekomen betalingen. Zooals bekend is de heffing van dit middel tijdelijk gestaakt.

De inkomsten van het „Leeningfonds 1914” bedroegen in de afgelopen maand f 6.690.600 (raming f 7.783.000), tegen f 6.571.200 in Augustus 1924. Van eerstgemeld bedrag was ruim 16,55 ton aan de Verdedigingsbelastingen te danken. De opbrengst over de eerste acht maanden van 1925 was f 64.459.000 (vorig jaar f 65.543.000).

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE GELD- EN KAPITAALMARKT IN DUITSCHELAND.

Dr. F. H. Repelius te Berlijn schrijft ons:

De structuur van de geldmarkt heeft in de laatste jaren twee belangrijke wijzigingen ondergaan. Behoorden voor den oorlog alleen de kleine banken en de bankiers — voornamelijk ter financiering van de effectenspeculatie — tot de credietnemers, thans verschijnen als zoodanig ook de groote banken, wanneer handhaving harer liquiditeit dit noodig maakt, terwijl de behoeften van de effectenbeurs thans sterk zijn verminderd door het ontbreken van een officieel termijnhandel, het lager koersniveau en het geringere aantal omzetten.

Aan de zijde van de geldgevers zijn, naast die banken, welke tijdelijk beschikbare middelen rentegevend willen maken, getreden de publiekrechtelijke lichamen, die voor den oorlog tot de geregelde geldnemers behoorden, doch wier groote kasoverschotten, ontstaan doordat hun budgetten nog grotendeels op inflatieverhoudingen zijn ingesteld, thans op verschillende wijze aan de geldmarkt ten goede komen. Op aandrang van de Rijksbank is hierin eenige centralisatie gebracht. Van de postchèque gelden, waarvan het bedrag op een half milliard Mark wordt geschat, moet minstens één derde worden gebruikt om wissels van de Rijksbank te herdisconteerden. Ten aanzien van de met overheidsgelden veel overeenkomst vertoonende middelen van de spoorwegmaatschappij is met de bank, die deze beheert, een overeenkomst gesloten, krachtens welke bedoelde bank een deel harer kas in bankaccepten belegt. Ook andere overheidsinstellingen treden op de particuliere discontomarkt als koopers op. Voorts komen de overheidsgelden via de Seehandlung (Preussische Staatsbank), Reichs Kredit Gesellschaft en Girozentrale (het centrale orgaan der spaar- en andere gemeentelijke banken) ter beschikking van de geldmarkt.

Wat den vorm der transacties betreft, is eveneens een verandering te constateeren. De uitzettingen tegen effectenonderpand spelen tegenwoordig — door de algemeen gebruikelijk geworden herbeleening — een veel groter rol dan de verlening van geldmarkt-

credieten door wisseldiscontoeering, die, als gevolg van de inflatie geheel gestaakt, thans weer begint op te leven, maar nog geenszins den omvang, dien zij voor den oorlog bezat, heeft herkregeen.

Eveneens gewijzigd is de positie van de centrale bank, het orgaan dat, daar de creatie van wettig betaalmiddel in zijn handen is gelegd, in staat is, om indien en voorzoover tusschen geldgevers en geldnemers onderling geen compensatie mogelijk is, een surplus van vraag boven aanbod te dekken en dus door het regelen van de voorwaarden daarvoor op de geldmarkt een domineerende rol te spelen. Hierbij zij aangeteekend, dat naast Rijksbankgeld ook andere wettige betaalmiddelen in omloop zijn n.l. Rentenbankbiljetten, biljetten der Privatnotenbanken en munten. De eerste verdwijnen door de geleidelijke afwikkeling van de credieten van de thans liquideerende Rentenbank; voorzoover zij in circulatie gebracht worden, heeft dit uitsluitend door de Rijksbank plaats uit bij haar binnengevloede quanta. Ook de munten worden uitsluitend via de Rijksbank in omloop gebracht. De circulatie der Privatnotenbanken, ten slotte, is tot een klein bedrag gelimiteerd; vergroting daarvan komt dus voor voldoening van de behoeften van de geldmarkt niet in aanmerking.

De banken kunnen op de volgende manieren credieten van de Rijksbank verkrijgen:

- 1o. door beleening van effecten,
- 2o. door verdiscontoeering van wissels in Marken,
- 3o. door verdiscontoeering van deviezen.

De aan de beleening verbonden voorwaarden zijn van dien aard, dat de geldmarkt hiervan thans minder dan voor den oorlog gebruik maakt. Als onderdeel van den steun, dien de Rijksbank aan de Regeeringsactie tegen de prijsstijging heeft toegezegd, zijn deze voorwaarden dezer dagen vergemakkelijkt (de termijn der beleening is thans 5 in plaats van 3 dagen).

Bij de onder 1 en 2 genoemde credieten volgt de Rijksbank tegenwoordig een rantsoeneeringspolitiek, waarbij zoowel het totaal bedrag (zijnde het totaal van de op 7 April 1924 verleende credieten ad 1200 miljoen Mark, in September nog met 15 pCt. vermeerderd) als het bedrag, dat aan elk der bijkantoren en het aandeel daarin, dat aan elken credietnemer mag worden verleend, is vastgelegd.

Een uitzondering is gemaakt voor bankaccepten; in het belang van de ontwikkeling van de particuliere discontomarkt heeft de Rijksbank hiervoor eerst een extra contingent vastgesteld, later een regeling met de banken getroffen, waarbij zij zich verbonden niet meer dan 50 pCt. van haar kapitaal en reserves aan accepten in omloop te brengen, welke de Rijksbank dan, zoo noodig, zonder op het contingent te letten zal disconteerden.

Bij den aankoop van deviezen is contingentteering uit den aard der zaak niet doenlijk, daar de Rijksbank den Markenkoers op \$-pariteit handhaaft. Dit brengt dus naast afgifte van de door het bedrijfsleven verlangde deviezen ook absorptie mee van alle voor omzetting in Marken aangeboden valuta.

* * *

Of de banken op de geldmarkt als credietgeefsters zullen optreden, dan wel naar het tegenovergestelde kamp zullen overgaan, is afhankelijk van de mate, waarin zij aan de credieteischen harer cliënten voldoen, van de in verband daarmee door haar noodzakelijk geachte liquiditeit en van de mogelijkheid, de laatste uit eigen middelen, met name met behulp van ontvangen depositogelden, te handhaven.

Verschiedene takken van handel hebben in den laatsten tijd grooter omzetten; de industrie heeft eveneens groote credietbehoefden door de nog steeds bestaande disproportionaliteit tusschen productie-apparaat en bedrijfsmiddelen. Ook de bedrijven, die door de crisis getroffen zijn, doen een beroep op de

banken: de financiering van voorraden (mijn-industrie), van algemeene onkosten en zelfs van belasting-betalingen geschiedt met behulp van credieten. De cijfers doen zien, hoe de banken aan deze behoeften steeds meer tegemoetkomen, waarbij echter in het tweede kwartaal van dit jaar eenige terughoudendheid is betracht. Hoe dringend de credietbehoefte zijn, blijkt uit het feit, dat de Berlijnsche banken voor rekening-courant credieten (dit is tegenwoordig de meest gebruikelijke vorm, die practisch neerkomt op verleenings van lang crediet) 14 pCt. berekenen. Buiten Berlijn wordt dikwijls een nog hogere rentevergoeding vereischt. In verband met haar maatregelen tot prijsdruk — o.m. werd de rente over uitgezette openbare gelden met 1 à 1½ pCt. verlaagd — heeft de Regeering zich ook tot de centrale organisatie der banken gewend; deze heeft echter met een beroep op de hooge onkosten der banken en op de haar door de overheidsinstellingen aangedane concurrentie, gemeend geen medewerking te kunnen verleenen.¹⁾

De banken zijn onder den indruk der zich meer en meer manifesterende crisisverschijnselen bezorgder geworden voor haar liquiditeit, houden van haar middelen een grooter percentage in direct opeischbare vorm en stellen dus grooter bedragen aan de geldmarkt beschikbaar. Als basis voor haar credietverleening aan het bedrijfsleven behoeven de banken naast de aldaar als daggeld verkrijgbare middelen echter een aanvulling, die voor langeren tijd beschikbaar is. Op de geldmarkt is deze tegenwoordig moeilijk te verkrijgen: afgezien van prolongaties van overheidsgeld door de Seehandlung gaat op de markt voor maandgeld vrijwel niets om. Voor deze aanvulling moet dus steun gezocht worden bij de centrale bank. In hoever deze verleend kan worden, hangt tegenwoordig voornamelijk af van de aanwezigheid van de deviezen. Beschikken de banken maar over weinig

deviezen, dan zijn zij tot haar contingent bij de Rijksbank beperkt, zoodat zij, nadat dit gebruikt is; met haar vraag weer naar de geldmarkt worden teruggevoerd. Vloeien daarentegen deviezen toe, dan maakt dit toegang tot de Rijksbank ook boven het contingent mogelijk; toestrooming van buitenlandsche credieten heeft verder nog hierdoor een verruimende tendens, dat deze dikwijls uitsluitend dienen als grondslag voor credietverleening en dus, omgezet in Markten, op de geldmarkt beschikbaar blijven, zoolang het groote renteverskil tusschen binnen- en buitenland blijft bestaan.

De organisatie van het betalingsverkeer is in Duitschland van dien aard, dat het meerendeel der afrekeningen geconcentreerd is op de ultimo's. Tegen deze termijnen trekken de banken zich dus geheel als geldgeefsters terug en een grooter aantal van haar moet een beroep doen op de geldmarkt.

De transacties tusschen de banken onderling bepalen niet alleen, en dikwijls zelfs niet in de voornaamste plaats, de positie van de geldmarkt; het aanbod van de verschillende overheidskassen is tegenwoordig in vele gevallen de beslissende factor. Dit brengt een kunstmatig en onzeker element in de situatie. Het moet ongewenscht geacht worden, dat de overheid de basis van het bankcrediet afhankelijk maakt van den wisselenden en goeddeels onberekenbaren omvang harer kassaldi. Boven het vorengenoemde gebruik door de regeering van de overheids-gelden, als middel om de rentetarieven der banken en zoo de prijzen te verlagen, waarvan overigens het resultaat slechts de privilegeering van enkele credietnemers is, moet dan ook aan het voorkomen, door belastingverlaging, van de thans bestaande overvulling der publieke kassen de voorkeur worden gegeven.

* * *

Alles, zoo niet anders aangegeven, eind van de maand.

1925	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus
Daggeld (in procenten) maandgemidd.	9,99	10,57	8,97	8,49	8,78	8,79	9,28	8,93
Ultimo	11-13	10-12	8-10	9-11	10-11	10-11	10½-12	9½-11½
Maandgeld (in procenten) maandgemidd.	11,28	11,92	11,26	10,13	10,48	10,68	10,75	10,70
Circulatie ¹⁾	4.210	4.391	4.491	4.510	4.786	4.790	4.908	4.690
Credietbasis ¹⁾) der groote	—	709	—	762	—	776	—	—
Credieten ¹⁾) Berlijnsche banken	—	3.094	—	3.538	—	3.760	—	—
Emissies ¹⁾) aandelen	102	26	31	24	43	44	25	—
Obligaties binnenslands	50	24	—	3	10	—	41	—
Obligaties in het buitenland	198	68	21	—	—	54	37	—
Beursindex (in procenten) aandelen .	110,8	102,2	97,5	91,2	80,5	75,3	68,4	63,9

¹⁾ Millioenen Markten.

Bovenstaande cijfers spreken voor zichzelf. Daar de Rijksbank niet openbaar maakt, welk gedeelte harer credieten door beleening en discontoeering van binnenlandsche wissels, welk door aankoop van valuta wordt verleend, is de (totale) circulatie opgenomen. Als credietbasis zijn opgevoerd: kasvoorraden, saldi bij banken en direct opeischbare uitzettingen der 6 groote Berlijnsche banken, welke tweemaandelijksche balansen publiceerden; de cijfers van alle Deutsche banken zouden, doordat telkens een ander aantal banken in de publicatie der Rijksbank is opgenomen, een onzuiver beeld geven. De cijfers doen zien, hoe de algemeene tendens van de geldmarkt, zooals die tot uiting komt op de markt voor daggeld, na de discontoverlaging van de Rijksbank van eind Februari, in Maart en April gemakkelijker is geworden, dat in Mei een omslag is gekomen, waarna een verstijving

¹⁾ [Gelijk bekend heeft de President van de Reichsbank in een rede voor den dezter dagen gehouden „VI Allgemeine Deutsche Bankiertag“ verklaard, dat de prijsvorming niet hoofdzakelijk door de productiekosten, doch in aanzienlijken omvang door de verdeelingskosten bepaald wordt. Verlaging van den rentevoet zou, volgens Dr. Schacht, wel de productiekosten verlagen, doch geen snellere afstooting der goederenvoorraden bevorderen. — Red.]

zich tot begin Augustus voortzette, om tegen het midden der maand met een ongekende snelheid voor een verruiming plaats te maken, die zelfs zoodanigen omvang aannam, dat direct beschikbare middelen als daggeld niet te plaatsen waren en tegen 7 pCt. bij de Seehandlung en Reichs Kredit Gesellschaft ondergebracht moesten worden. In verband met het bovenstaande moet deze loop aldus verklaard worden: de invloed der discontoverlaging dient, daar de contingentieering gehandhaafd bleef, voornamelijk aan de uitbreiding der particuliere discontomarkt te worden toegeschreven. De verstijving is hoofdzakelijk het gevolg van de wegvloeiing van de deviezen, deels tot dekking van het passiefsaldo der handelsbalans, deels ook als gevolg van de stagnatie in de verleenings van credieten door het buitenland o.a. als gevolg van de verkiezing van von Hindenburg. De tendens tot verruiming, die voortkomt uit de grootere liquiditeitsvoorzorgen in verband met de in Juni beginnende liquidatie van het Stinnes-concern, werd aanvankelijk geremd door het wegstromen van deviezen en komt pas in de laatste weken, wanneer de deviezen weder opnieuw binnenkomen, volledig tot uitdrukking in de geldkoersen. Het gevoel, dat de Stinnes-crisis grootendeels achter den rug is, maakt, dat in de laat-

ste weken de voorzorgen eenigszins verminderd konden worden. Deze bewegingen werden geaccentueerd door de overheidsgelden, waarvan in Maart en April groote bedragen ter beschikking werden gesteld, in Juni en Juli aanzienlijke sommen aan de geldmarkt werden onttrokken.

De nevengebieden der geldmarkt vertoonen in hoofdzaak dezelfde ontwikkeling. Ook hier is de toestand kunstmatig: meer nog dan op de markt voor daggeld treden de publieke kassen hier als geldgevers op.

Reeds werd erop gewezen, dat op de markt voor maandgeld, die dikwijls slechts nominaal is, de Seehandlung vrijwel de eenige geldgeefster is.

Op de particuliere discontomarkt treden als zoodanig Reichs Kredit Gesellschaft en Deutsche Verkehrs Kredit Bank op en in enkele gevallen ook particuliere banken, wijkl bankaccepten, onder het verhoogde contingent vallend, eventueel gemakkelijk van de hand gedaan kunnen worden. Omstreeks het midden van de maand overheerscht de vraag, tegen den ultimo is het aanbod van dien aard, dat de Rijksbank altijd moet intervenieeren. Zij interesseert zich ten eerste voor de, nog slechts langzaam in haar werk gaande, ontwikkeling van deze markt, zooals blijkt uit de reeds meermalen genoemde opening van de mogelijkheid tot overschrijding der contingenten voor bankaccepten. Door haar bereidheid, steeds alle materiaal op te nemen, ligt practisch de bepaling van het particulier disconto geheel in haar hand. Bij de verstijving van de geldmarkt heeft zij haar tarief onveranderd op 7½ pCt. gelaten; niet zoodra werd het daggeld overvloedig, of het particulier disconto werd, voor lange wissels, tot 7¼ pCt. verlaagd. In Februari j.l. werd de discontoverlaging gerechtvaardigd met daling van het particulier disconto; enkelen zien dan ook in de recente gestie van de Rijksbank op de particuliere discontomarkt de aankondiging van een nieuwe reductie van het bankdisconto. Aan deze verwachting heeft Dr. Schacht op den Bankierstag intusschen een einde gemaakt.

Ook op de markt voor goederenwissels met bankgiro, ten slotte, komt de vraag alleen uit overheidsmiddelen; hier is de Seehandlung de eenige geldgeefster; de banken onthouden zich hier geheel, daar het hier opgenomen materiaal onder het gewone credietcontingent valt. Het disconto schommelt op deze markt om het Rijksbankdisconto; ontwikkelt de Seehandlung veel vraag, dan daalt het ½ pCt. eronder, willen de banken door verkoop van wissels haar credietbasis zonder beroep op de Rijksbank vergrooten, dan stijgt het er iets boven.

* * *

De kapitaalmarkt kan, daar zij eenvoudiger van structuur is, in het kort worden behandeld. Ook hier komt de credietnood tot uiting. De kapitaalvorming is sterk afgenomen, zoowel door de daling van de koopkracht der inkomens, als door den nog maar langzamen terugkeer van den tijdens de inflatie geheel vernietigden spaarzin der bevolking. Het is niet te verwonderen, dat het publiek door de dikwijls drastische reducties van de nominale waarde der aandelen in verband met de reorganisatie der ondernemingen op goudbasis, door de valorisatie der obligaties op een laag niveau, door het ontbreken van dividend bij de meeste ondernemingen, door de misbruiken, die in den laatsten tijd de directies der vennootschappen hebben gemaakt van aandelen in portefeuille en preferente aandelen en ten slotte door de voortdurende baisse op de beurs, weinig geneigd is zijn spaarpenningen in Deutsche ondernemingen te steken. De beurs is dus, den steun missend van een constanten toevor van spaargeld, uitsluitend onderhevig aan de van dag tot dag wisselende stemmingen van een kleinen kring, die hoofdzakelijk uit speculantten bestaat.

De publiekrechtelijke lichamen treden thans, zooals reeds gezegd, als geldgevers op. Er heeft dus ook hier een verschuiving plaatsgevonden; niet meer het industrie- en overheidscrediet, doch het hypothecaire crediet wordt tegenwoordig het best verzorgd uit de middelen der particuliere beleggers. De rentestand is ongeveer 10 pCt., waarvan de spaarder na aftrek der belasting ongeveer 9 pCt. ontvangt. Daarnaast nemen de tegoeden bij de spaarbanken in bevredigende mate toe, waarbij aangeteekend dient te worden, dat deze tegoeden dikwijls niet uit besparing uit inkomen, maar door realisatie van effecten of andere vermogensbestanddeelen ontstaan. De spaarbanken hebben zich in den jongsten tijd sterk ontwikkeld en zich, onder de vrijer bepalingen, die thans voor haar gelden, op het terrein der credietbanken begeven, zoodat de belegging der spaargelden niet meer steeds aan de daaraan te stellen eischen voldoet. Omgekeerd trekken de banken door haar hooge rentevergoeding (voor de Berlijnsche banken 7 pCt., voor langer dan 1 maand) een gedeelte der spaargelden tot zich. Hoever deze wijzigingen in het bankwezen zullen gaan, is nog niet te overzien; cijfers, die splitsing van de crediteuren der banken in spaargelden en andere deposito's eener-, crediet creatie anderzijds geven, ontbreken. Levensverzekeringmaatschappijen, ten slotte, beginnen weer als belangrijke elementen op de kapitaalmarkt te functionneeren.

De industrie tracht haar behoeften bij de banken te dekken; enkele ondernemingen, die ook in den vreemde een goeden naam hebben, zijn in staat geweest in het buitenland obligaties geplaatst te krijgen; de mate, waarin dit mogelijk is gebleken, heeft de verwachtingen zeer teleurgesteld.

Ook landbouwcrediet tracht men door bemiddeling van de, in de plaats van de Rentenbank opgerichte, centrale landbouwbank (Rentenbank Kreditanstalt) ' op groote schaal in het buitenland te verkrijgen. De onderhandelingen over de plaatsing van nom. \$25.000.000 7 pCts. gewaarborgde goudobligatiën tegen den koers van 93 pCt., zijn dezer dagen tot een goed einde gekomen. Enkele gemeenten ten slotte hebben voor productieve doeleinden obligaties in de Vereenigde Staten geplaatst.

F. H. REPELIUS.

HET RAPPORT VAN DE VOLKENBONDS- DESKUNDIGEN OVER OOSTENRIJK.

I.

Dr. R. Kerschagl te Weenen schrijft ons:

Het rapport der Volkenbondsdeskundigen over Oostenrijk, dat door de experts W. T. Layton en Ch. Rist op 5 September 1925 aan de economische commissie van den Volkenbond werd uitgebracht, is thans in druk verschenen. Het beperkt zich niet slechts tot het geven van een beeld van den huidige en vroegeren economischen toestand van Oostenrijk, doch het bevat tevens, zij het ook in zeer voorzichtigen vorm, althans suggesties, zoo niet voorstellen voor de toekomstige politiek, welke Oostenrijk voor zijn definitieve gezondmaking heeft te volgen. Het rapport bevat ten deele reeds bekend materiaal, dat derhalve slechts vluchtig zal worden vermeld, ten deele echter ook nieuwe beweringen en nieuwe cijfers, al zijn deze laatste, waarop nog zal worden teruggekomen, ook niet steeds geheel steekhoudend.

Het eerste hoofdstuk van het eerste deel van het rapport draagt tot titel: „De huidige situatie”. De inflatieperiode en die van speculatie aan de effectenbeurs zijn overwonnen; de stabilisatie heeft echter natuurlijk ook de inflatieconjunctuur een einde bereid. Het aantal werklozen is daardoor voortdurend gestegen, welke stijging bijna gelijktijdig met het inzetten van de stabilisatie der kroon aan den dag treedt. Een overzicht volgt op de volgende bldz.

1) [Verg. pag. 669 in het No. van 5 Aug. jl. — Red.]

Aantal werklozen (in duizenden).

Jaar	(op den laatsten der mnd.)											
	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.
1922	34	43	42	44	39	33	31	31	38	58	83	117
1923	161	167	152	132	107	92	87	83	78	75	79	98
1924	119	125	106	82	68	63	66	74	77	89	113	154
1925	187	189	176	149	131	113	112					

Derhalve is men, volgens het rapport, in Oostenrijk veelal door de gevolgen der saneering eenigszins ontgoocheld, maar toch zijn zekere teekenen van een verbetering van den economischen toestand aanwezig. De productie stijgt, zoowel naar de waarde als ook, hoogstwaarschijnlijk ten gevolge van rationalisering, naar de hoeveelheid. Vele industrieën hebben een gewoonweg verbazingwekkend groot aanpassingsvermogen vertoond. In het bijzonder blinkt in dit opzicht de Oostenrijksche papierindustrie uit.

Ten opzichte van de betalingsbalans uiteten zich de deskundigen buitengewoon gunstig. Het deficit der handelsbalans heeft weliswaar in 1924 meer dan een milliard goudkronen bedragen en de uitvoer slechts ongeveer 57 pCt. van den invoer, doch de betalingsbalans is desondanks ongetwijfeld niet ongunstig.

Het vreemdelingenverkeer brengt geld in het land en wel ongeveer 100 à 200 millioenen goudkronen per jaar. De Oostenrijksche deelnemingen in den vorm van aandelen enz. in de vroegere gedeelten der oude monarchie, leverden 400 à 500 millioenen goudkronen op, het doorvoerbedrijf en de bankcommissies wierpen zeker meer dan 100 millioenen goudkronen af. Het nog overblijvende deficit is ten deele door verkoop van waarden uit Oostenrijksch bezit, ten deele door opnemng van credieten in het buitenland gedekt.

De rol van Weenen als handelscentrum van Midden-Europa is behouden gebleven, ja, wellicht vertoont zij nog een voortgaande ontwikkeling. De cultureele, artistieke en wetenschappelijke positie had ook op economisch gebied gunstige gevolgen. Te betreuren valt de groote werkloosheid. Slechts ten deele zijn de werklozen industriele arbeiders, die bij vergrooten afzet, resp. bij het verkrijgen van nieuwe, belangrijke afzetgebieden, weder aan het werk gesteld kunnen worden. Met de handels- en kantoorbedienden staat het nog veel erger. De banken zullen, naar het zich laat aanzien, nog verder moeten inkrimpen om hun onkostenrekening te drukken en ook de handshuizen hebben, na een verspilling van arbeidskrachten gedurende den inflatietijd, feitelijk een overmaat aan personeel. Alles bijeengenomen hangt een meer gunstige ontwikkeling van Oostenrijk in de eerste plaats van het scheppen van nieuwe afzetgebieden af, d. i. grootendeels van het verkrijgen van nieuwe buitenlandsche markten. In 1924 is nu te constateeren geweest, dat bij 81,7 pCt. van de totale uitvoerwaarde, derhalve voor de groote meerderheid der industrieën, de uitvoer merkbaar gestegen is. Dit wijst ongetwijfeld op een niet ongunstigen toestand van Oostenrijk, wat betreft de mogelijkheid met de buurstaten te concurreren.

Het tweede hoofdstuk, dat zich met de Oostenrijksche handelsbetrekkingen bezighoudt, veroordeelt in de eerste plaats scherp het in de buurstaten heerschende protectionisme. Deze protectionistische politiek wordt aan den eenen kant gevoerd door positieve maatregelen als subsidies en het oprichten van eigen, gegeven den algemeenen toestand, on-economische industrieën, aan den anderen kant door invoerverboden en een daarmee corresponderende tariefpolitiek. Over deze laatste geeft de volgende tabel inlichtingen:

Gemiddelde hoogten van de invoerrechten, gegeven van Oostenrijksche producten.

Land	Minimum	Maximum
Duitschland	14 %	17½ %
Italië	16 "	21 "
Roemenië	19 "	23 "
Tsjecho-Slowakije ..	21½ "	30½ "
Hongarije	28 "	40 "
Polen	49 "	67 "

Koninkrijk der Serven,

Kroaten en Slovenen

(Nieuw tarief)..... 27 % 41 %

De uitvoer van het oude Oostenrijk-Hongarije heeft 55 kronen per hoofd bedragen, die van Oostenrijk alleen heeft 87 kronen bereikt. In het algemeen kan men op het oogenblik zeggen, dat het handelsverkeer tusschen Oostenrijk en de successiestaten nauwelijks 40 pCt. van den toenmaligen handel bedraagt, dat met het oude buitenland, waar de zaak wezenlijk gunstiger staat, slechts iets meer dan 77 pCt. Ook de wederkeerige valutapolitieke beperkingen vallen te veroordeelen. Hierdoor wordt Oostenrijk het meest getroffen, aangezien het zelf de volledige vrijheid van het deviezenverkeer hersteld heeft¹⁾, in tegenstelling tot de andere successiestaten, die bijna alle en ten deele zeer ernstige versperringen op dit gebied hebben opgericht. Ook op dit terrein dient de vrijheid van handelen ten spoedigste te worden hersteld.

Het derde hoofdstuk draagt tot titel „Kapitaal”. Het constateert in de eerste plaats, dat de tegoeden bij de banken zich tot de saneering sterk verminderden.

	Spaargelden bij 9 Weensche banken		Spaarbanken in de landen van het huidige Oostenrijk		Totaal
	604.83	968.15	640.45	2213.43	
1913.....	604.83	968.15	640.45	2213.43	
1923 (Jan.)	4.97	2.20	1.55	8.72	
1923 (Juli)	12.62	11.50	4.90	29.02	
1924 (Jan.)	18.78	13.24	9.37	41.39	
1924 (Juli)	29.59	23.75	16.85	70.19	
1925 (Jan.)	59.15	62.93	27.63	149.71	
1925 (Juli)	88.52	103.09	40.28	231.89	

De rentevoet, die in Oostenrijk ook vóór den oorlog reeds betrekkelijk zeer hoog geweest is, is ook thans nog een der hoogste van de successiestaten. Het rapport gaat dan over tot een bespreking van de verhouding tusschen de banken en de industrie; de banken zijn zoowel door groote aandelenposten, als ook door permanente credieten bij de industrie geïnteresseerd en op deze wijze gedeeltelijk geïmmobiliseerd. De betrekkingen tusschen industrie en banken zijn zoo nauw als nauwelijks in eenig land van West-Europa of in Duitschland het geval is. Van uitbuiting der industrie door de banken kan in het algemeen niet gesproken worden; integendeel, de banken hebben vaak boven hun kracht steuncredieten moeten verleen en hebben door terugbetaling van industriele credieten in waardeloos geworden kronen gedurende de inflatieperiode vaak verliezen geleden. Het apparaat der banken is oververzadigd en hun aantal te groot.

Banken in N.V.-vorm. Particuliere banken

1923.....	23	150
Begin 1924.....	61	260
Midden 1925....	56	175

Voordeelig zou het derhalve zijn, het aantal banken en hun personeel nog verder te verminderen. Na doorvoering van het Goldbilanzengesetz zullen fusies en dergelijke, doelmatige operaties zich gemakkelijker laten doorvoeren.

De oorzaak van den hoogen rentestand en van de zeer groote spanning tusschen credit- en debetrente valt in de eerste plaats tot het groote aantal banken en hun hooge onkosten terug te voeren; bij deze laatste spelen ook fiscale elementen een rol. Ook is het niet uitgesloten, dat bij een scherpere concurrentie tusschen de banken, indien zij minder door conditie-kartels enz. gebonden waren, de rentevoet sneller zou zijn gedaald. Alles bijeengenomen zijn de banken sterk genoeg om reeds binnen afzienbaren tijd hun credietprijzen wezenlijk te verminderen.

Onvermengde lof wordt de Oostenrijksche Nationale Bank toegezwaard. Haar discontopolitiek en haar houding gedurende de crisis zijn beslist in het belang van de volkshuishouding geweest; de stabilisatie van het geldwezen is haar volledig gelukt, evenals het vergaren van een aanzienlijken goudvoorraad. Buiten-

¹⁾ [Sinds dit artikel geschreven werd, ook den vrijen uitvoer van goud. — Red.]

landsche credieten zijn in sterke mate toegestroomd en hebben de productie zeer vergemakkelijkt. Terwijl zij in den aanvang slechts korten looptijd hadden, worden thans reeds, zij het ook slechts geleidelijk, credieten voor langen termijn verleend. Intusschen zou een sterke vervanging van de korte door lange credieten de economische situatie zeer wezenlijk vergemakkelijken.

Het is zeer belangwekkend, dat zich in het laatste hoofdstuk van dit gedeelte ook een verwijzing naar de Oostenrijksche politieke toestanden met betrekking tot de kapitaalpolitiek bevindt. De experten zijn van meening, dat de huidige politieke structuur van het Oostenrijksche parlement, n.l. het bestaan van twee, bijna even groote politieke partijen, welke zetelaantal door een zeer gecompliceerd stelsel van evenredige vertegenwoordiging voor langen tijd bijna geheel onveranderlijk geworden is, een zekere, zeer gewenschte, stabiliteit garandeert in de tegenover het kapitaal te voeren politiek.

(Slot volgt).

Dr. R. KERSCHAGL.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Nederl.-Indië. ¹⁾ — No. 8 van de maandstatistiek 1925 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden bevat o.m. het volgende:

Invoer. Gedurende de maanden Dec. t/m. Mrt. vertoont het prijsverloop der invoerartikelen een groote stabiliteit, met over het algemeen (men zie de groepen *levensmiddelen, metalen en chemicaliën*) een zeer lichte neiging tot dalen. Deze neiging is in April en Mei sterker tot uiting gekomen: de *levensmiddelen* liggen die maanden drie en vier, de *textiele goederen* twee en de *metalen* zeven en vijf punten beneden Maart, terwijl *chemicaliën*, door een prijsdaling van chromaatgeel, in Mei vier punten lager zijn dan in April. De maand Juni verschilt ternauwernood van Mei. — Op bovengenoemde neiging tot dalen vormt alleen de groep *diversen* een uitzondering. Het algemeene indexcijfer voor deze groep bedroeg in 1922 en 1923 gemiddeld 176, het vorige jaar 189 en de laatste zes maanden (Mei/Juni) geven achtereenvolgens 197, 196, 198, 199, 199 en 199.

Het algemeene indexcijfer voor den *geheelen invoer* stond voor Januari op 186 en voor December, Februari en Maart op 185, hetzelfde cijfer als het gemiddelde voor 1924, terwijl April 184 en Mei en Juni 183 geeft.

Uitvoer. Ten einde voor de laatste zes of zeven maanden onderling vergelijkbare cijfers te erlangen, dient men bij de berekening van het algemeene indexcijfer der uitvoerartikelen het artikel *huiden* uit te sluiten; daar van dit artikel (dat een grooten invloed heeft op het algemeene indexcijfer) in de maanden December-Februari en April-Juni noteeringen ontbraken. Dan blijkt ook hier t/m. Maart stabiliteit te heerschen, hoewel van gevoeliger aard dan die, welke bij den invoer werd geconstateerd, terwijl in April en Mei het indexcijfer vrij aanzienlijk lager is en Juni weder een punt beneden Mei ligt. De algemeene indexcijfers voor den geheelen uitvoer (zonder huiden) bedragen 154 (December), 152 (Januari), 149 (Februari), 152

¹⁾ Verg. p. 761 in het No. van 2 Sept. jl.

(Maart), 145 (April), 142 (Mei), 141 (Juni). Dat de prijsdaling eerst in April in het algemeene indexcijfer tot uiting komt is voor een deel het gevolg hiervan, dat van eenige artikelen (*grondnoten en cacao*) wier prijspeil beneden het gemiddelde van den geheelen uitvoer ligt, in Maart noteeringen ontbraken. Het lager indexcijfer voor Mei, in weerwil van de snelle prijsstijging der *rubber*, wordt voornamelijk veroorzaakt, doordat voor *suiker* het eerst een ready-noteering voor den nieuwen oogst aanwezig was, terwijl in Juni de prijsstijging van *rubber* te niet gedaan wordt door de prijsdaling van *katjangolie*.

Het algemeene indexcijfer voor in- en uitvoerartikelen te zamen (zonder huiden) is in April 175, voornamelijk ten gevolge van de daling van het indexcijfer der uitvoerprijzen vier punten lager dan in de voorafgaande maand; in Mei 174 en in Juni 173.

Kleinhandelsprijzen.

Wat de algemeene indexcijfers betreft vertoonen de kleinhandelsprijzen een beeld van stilstand. Sinds ruim een jaar blijven de indexcijfers voor de *uitheemsche* artikelen staan op 160 en 161 en sinds Februari van dit jaar staan die der *inheemsche* op ongeveer 176, een viertal punten beneden 180, het gemiddelde voor 1924. De maanden Juni en Juli geven voor de *inheemsche* artikelen 173 en 174.

Indexcijfers van kleinhandelsprijzen van verbruiksartikelen van in- en uitheemschen oorsprong te Batavia en Buitenzorg.

	In- heemsch ¹⁾	Uit- heemsch ²⁾	Totaal
1913/14	100	100	100
1923	193	178	186
1924	180	161	171
Januari 1925	180	161	171
Februari „	176	160	168
Maart „	175	160	168
April „	177	161	169
Mei „	176	161	169
Juni „	173	162	168
Juli „	174	161	168

¹⁾ 17 artikelen. ²⁾ 16 artikelen.

Passerprijzen. In de jaren 1920—1923 zijn ook de inheemsche voedingsmiddelen over het algemeen aanzienlijk in prijs gedaald, terwijl de gemiddelden over 1924 in de meeste gevallen op een iets lager of op vrijwel hetzelfde peil staan als die over 1923. Een uitzondering hierop maken *padi, rijst en cassave*. Voor laatstgenoemd artikel trad in den loop van 1923 een lichte prijsstijging op, welke zich in 1924 accentueerde, terwijl *padi* en *rijst* in 1924 niet onbelangrijk in prijs zijn gestegen. De eerste vijf maanden van dit jaar gaven bijna doorlopend lagere prijzen te zien dan de overeenkomstige maanden van 1924, hetgeen er op scheen te wijzen, dat de prijsdaling, het vorige jaar eenigszins onderbroken, zich weer voortzette. De maand Juni evenwel vertoont op verschillende punten weer een eenigszins andere neiging.

De huidige rubberpositie. — De recente ontwikkeling van de rubbermarkt en het feit, dat de uitvoerwaarde van dit product, waarvan ongeveer de helft door inheemschen voortgebracht wordt, dit jaar waarschijnlijk voor het eerst die van het tot dusverre voor Nederlandsch-Indië belangrijkste product, de suiker, voorbij zal streven, geven den heer

Indexcijfers van 51 invoer- en 19 uitvoerartikelen in den groothandel te Batavia en Soerabaja.

	Invoerartikelen.					Uitvoerartikelen		Totaal groothandel		
	Levens- middelen ¹⁾	Textiel- goederen ²⁾	Metalen ³⁾	Chemicaliën ⁴⁾	Diversen ⁵⁾	Totaal	Zonder huiden	Met huiden	Zonder huiden	Met huiden
1913..	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1922..	176	211	181	153	176	186	130	123	173	170
1923..	174	208	186	165	176	187	140	133	176	173
1924..	173	208	182	159	189	185	150	141	178	174
Januari 1925	167	208	182	159	197	186	152	—	178	—
Februari „	168	208	181	157	196	185	150	—	177	—
Maart „	166	209	180	157	198	185	152	144	179	176
April „	163	207	173	157	199	184	145	—	175	—
Mei „	162	207	175	153	199	183	142	—	174	—
Juni „	162	206	175	152	199	183	141	—	173	—

¹⁾ 8 art. ²⁾ 18 art. ³⁾ 8 art. ⁴⁾ 8 art. ⁵⁾ 8 art.

G. F. Bodde te Weltevreden aanleiding tot een artikel in het Augustus-nummer van „Koloniale Studiën”, dat aanvangt met eenige beschouwingen over den prijsloop gedurende het laatste jaar.

Volgens den heer B. bestonden er een jaar geleden, en zelfs voor dien tijd, reeds aanwijzingen voor het herstel der prijzen binnen afzienbaren tijd, dóch de crisis, die in 1920 inzette, had al zoo lang geduurd, dat men nauwelijks meer op een herstel durfde hopen.

„Verreveg de meeste rubberondernemingen”, aldus schr., „rekenden zich reeds gelukkig, als zij het bedrijf, vaak zelfs slechts op beperkte schaal en dan nog geholpen door bankeredieten, konden blijven voortzetten.

Steun van de zijde der producenten ondervond de markt dan ook in zeer geringe mate en de tusschenhandel had weinig belang bij het prijsniveau, in tegenstelling met de consumenten, die alles in het werk stelden om de prijzen op een laag peil te houden.

Een uiterst werkzaam middel om dit doel te bereiken bestond hierin, dat de fabrikanten zich uit de markt terugtrokken telkens als de prijzen dreigden iets op te loopen, en overigens zich slechts voor dadelijke behoeften te dekken.

Deze taktiek werd nog in de hand gewerkt door enkele producenten, die zich lieten verleiden tot voorverkoop van vaak belangrijke hoeveelheden tot de marktprijzen op den dag van levering.

Consumenten verzekerden zich dusdoende van geregelde aanvoer, zonder eenige belemmering te ondervinden in hun actie om de prijzen te blijven drukken. Verkoopers zagen blijkbaar niet in, dat zij hun eigen ruiten ingooïden door tegenstrijdigheid van belangen in het leven te roepen. Zij voorzagen hun tegenstanders van kruut en lood om henzelf te bestrijden. De markt was dusdoende gedurende eenige jaren geheel in handen van consumenten, die, hoewel niet bepaald in een trust vereenigd, toch oneindig veel sterker georganiseerd waren, dan het groote aantal producenten, en van deze omstandigheid gebruik maakten om den prijs flink te drukken, niettegenstaande het feit, dat het verbruik de productie met ca. 50.000 ton per jaar overtrof.”

„In Juli van het vorig jaar begon de linie der verbruikers voor het eerst te wankelen, dóch zij kon zich nog staande houden; de prijzen begonnen allerwege een beetje op te loopen en dadelijk stonden producenten klaar om hun tegenstanders door vaak belangrijke voorverkoop (dóch nu tegen vooraf overeengekomen prijzen) in de kaart te spelen.

Het is opmerkelijk, dat nu de condities anders waren; koopers durfden het nu blijkbaar niet meer riskeeren toekomstige marktnoteringen als basis hunner transacties te gebruiken; zij voelden zich er niet meer zoo zeker van de markt nog lang te kunnen beheerschen.

Gedurende de eerste paar maanden van dit jaar gelukte het consumenten nog met inspanning hunner uiterste krachten zich staande te houden en de prijzen zelfs nu en dan een kleinigheid te drukken.

De stocks smolten intusschen als sneeuw voor de zon weg. Er was den Amerikaanschen rubberfabrikanten natuurlijk veel aan gelegen hun wankelende positie zoo min mogelijk bloot te leggen, zoodat aangenomen mag worden, dat de Londensche voorraden, die wekelijks door de R. G. A. (afkorting voor *Rubber Growers Association*) wereldkundig gemaakt worden, slechts aangesproken werden na totale uitputting der stocks in eigen land.

Bedroegen de eerste op 1 Januari nog ruim 30.000 ton, thans zijn zij tot de practisch te verwaarloozen kleinigheid van 4000 ton gereduceerd.

Op 6 Mei j.l. kwam eindelijk de beslissing; de reserves waren tot het laatste toe in het vuur gebracht en de linie werd opgerold, om een beeld uit den grooten oorlog te gebruiken.

Het duurde echter nog wel een maand, voordat men algemeen realiseerde, dat het „meenens” was geworden, en eerst, toen de vrees week, dat de prijzen misschien weer in hetzelfde tempo zouden dalen, als zij gestegen waren, deed de speculatie zich gelden en droeg het hare bij om het proces te verhaasten en te verscherpen.”

De volgende tabel geeft een overzicht van den prijsloop:

Datum	Londen-notering	
Augustus 1922	6%	laagste punt der eerste curve.
November „	11½	invloed van het in werking treden van de restrictie.
Januari 1923	18½	
Mei 1924	9%	keerpunt van de crisis.

December 1924	20	
6 Febr. 1925	16%	laagste punt der derde curve.
8 Mei „	24	zelfdenoteeringhetlaatstin Juli 1920.
15 „ „	30	„ „ „ „ „ Mrt. 1920.
30 „ „	36	„ „ „ „ „ Juni 1917.
7 Juli „	42	„ „ „ „ „ Mrt. 1916.
11 „ „	48	„ „ „ „ „ Jan. 1916.
14 „ „	52	„ „ „ „ „ Jan. 1913.

Het tweede gedeelte van het artikel handelt over het Stevenson-scheme. „Er bestaan”, aldus o.m. schr., „sterke vermoedens, dat de „standaardproductie”, op grond waarvan het uitvoerpercentage wordt berekend, aan den hoogen kant genomen werd.” Voor de vaststelling der „standaardproductie” werd n.l. het totale aantal tapbare boomen genomen, terwijl op verscheiden ondernemingen de perioden-tap toegepast werd. Bovendien moet de op de uitkomsten van November 1919 t/m. October 1920 gebaseerde „standaardproductie” te hoog geacht worden, omdat, bezien in het licht onzer momenteele kennis, de tot 1920 algemeen toegepaste tapwijze beslist te zwaar genoemd moet worden.

Schr. besluit dit deel zijner beschouwingen als volgt:

„Het zou ons volstrekt niet verwonderen, als met het 85 pCt. peil van vrijlabing (dus in November van dit jaar reeds) de potentieele productiviteit dezer twee productiecentra bereikt zal zijn.

Naar verluidt hebben reeds thans enkele ondernemingen aan den overwal hun uitvoerlicenties niet ten volle kunnen benutten, terwijl Ceylon zoowel in 1923 als 1924 beneden het voor uitvoer toegestane kwantum bleef.

Hiermede wil natuurlijk niet gezegd zijn, dat de tegenwoordige aanplantingen in Br. Malaya en Ceylon nimmer meer dan 85 pCt. van de standaardproductie zullen vermogen op te brengen; tijdelijk zal met opoffering der bastreserve buiten twijfel belangrijk meer uit deze productie-landen op de markt gebracht kunnen worden, dóch zij, die in de 35 pCt. der standaardproductie, die ons nog van de opheffing der restrictie scheidt, een reserve zien, die het aspect van de markt geheel kan doen wijzigen, zullen ongetwijfeld bedrogen uitkomen.

Men dient er rekening mede te houden, dat de ondernemingen hun productiewijze niet steeds gelijken tred zullen hebben kunnen doen houden met de veranderlijke uitvoervergunningen, waardoor zich hier meer, daar minder groote voorraden zullen hebben gevormd, die zooals te voorzien is in hun geheel vrij zullen komen bij opheffing der restrictie.

De mogelijkheid is zelfs niet uitgesloten, dat hierop vooruitgewerkt zal worden.

Of de hieruit voortkomende hoeveelheden echter van groote beteekenis zullen zijn, meenen wij te moeten betwijfelen, waar de „Rubber-controller” reeds op 29 Mei 1923 gemachtig werd om te allen tijde inlichtingen in te winnen omtrent rubbervoorraden zoowel in handen van producenten als handelaren en de praktijk van hamsteren „hoarding” officieel ontoelaatbaar werd geacht.

Zoolang de uitbreiding van den aanplant, die thans overwogen wordt, nog niet flink in de productie bijdraagt, dus gedurende de eerstvolgende zes of zeven jaar, zal het verstandig zijn om de capaciteit van Br. Malaya en Ceylon samen gemiddeld op niet veel meer dan 300.000 ton per jaar aan te slaan.

In het allergunstigste geval, dus als de standaardproductie de capaciteit van Br. Malaya en Ceylon juist weer geeft, zal bij een prijs, die niet beneden 1/6 daalt, de productie in 1925 in vergelijking met het vorige en volgende jaar bedragen:

	1924	1925	1926
Januari	60 0/0 = 17,050	50 0/0 = 14,208	85 0/0 = 24,154
Febr./Apr.	60 0/0 = 51,150	55 0/0 = 46,887	95 0/0 = 80,987
Mei/Juli	60 0/0 = 51,150	65 0/0 = 55,412	100 0/0 = 85,250
Aug./Oct.	55 0/0 = 47,887	75 0/0 = 63,938	100 0/0 = 85,250
Nov./Dec.	50 0/0 = 28,416	85 0/0 = 48,308	100 0/0 = 56,832
	57 0/0 = 195,653	66 0/0 = 228,753	96 0/0 = 332,473
meer dan het jaar te voren		33,100	103,720

De waarschijnlijke opvoering van het uitvoerpercentage zal zich dus eerst in 1926 behoorlijk voelbaar kunnen maken, dóch, zooals wij verder zien zullen, ook dan nog slechts in staat zijn om het nijpend gebrek aan voorraden voor niet meer dan de helft aan te vullen.

Of hierdoor een evenwichtstoestand bereikt zou worden, valt dan ook te betwijfelen, vooral als het verbruik in hetzelfde tempo blijft toenemen.”

Hierna komt de heer B. tot een bespreking van de bevolkingsrubber, waarbij hij zich uitsluitend baseert op het Rapport van Dr. Pekelharing over Djambi, aangezien de rapporten inzake de onderzoekingen in Palembang, in de beide Residenties van Borneo en ter Sumatra's Oostkust bij het schrijven van zijn artikel nog niet beschikbaar waren. Naar aanleiding van eerstgenoemd rapport dan komt hij tot de conclusie, dat de Europeesche cultuur weinig van de inlandsche te duchten heeft.

De inlander begint al met den slechtsten grond voor den rubberaanplant te nemen, welke geen tweeden, rendabelen oogst aan voedingsgewassen oplevert. Eerst daarna komen de betere gronden aan de beurt. Bij het plantmateriaal wordt geenerlei selectie toegepast, de boomen staan te dicht open.

„Voor een planter, die de groote gevaren verbonden aan te late uitdunning van zeer nabij heeft leeren kennen, is het slechts een kwestie van tijd, wanneer de thans in exploitatie zijnde Inlandsche rubbertuinen het als economisch object afgelegd zullen hebben, tenzij nu dadelijk op zeer rigoreuze wijze de uitdunning ter hand genomen wordt; de mentaliteit van den Inlander kennende, staat hij daar sceptisch tegenover.

De moordende wijze van tappen, vooral na den eersten rondgang, is door Dr. Pekelharing zoo illustratief besproken, dat dezelfde planter ook om deze reden slechts versterkt kan worden in zijn meening, dat de bevolkingscultuur, op de wijze zooals die thans gedreven wordt ten minste, geen lang leven beschoren kan zijn.

Een paar dagen geleden zagen wij een tuin, waar de boomen met stellages tot hooger dan drie Meter getapt werden met niet minder dan zes V-snedes over den halven omtrek, dus de volle vischgraatmethode, die reeds 15 jaar geleden als moordend voor de boomen geabandonneerd werd.

Wij zullen niet trachten ons een voorstelling te maken van de tapwijzen, zooals die thans door op winst beluste ongeroutineerde tappers uitgevoerd worden met de tegenwoordige hooge prijzen.

De nieuwe aanplantingen kunnen hoogstens de oude waardeloos geworden tuinen vervangen, doch groote toename van bevolkingsrubber op de wereldmarkt is niet te verwachten.

Wel zal deze cultuur in tijden van abnormaal hoge prijzen eenigszins reguleerend kunnen werken en daardoor nuttig zijn, doch de meening, dat onbegrensde mogelijkheden voor haar weggelegd zouden zijn, dient hoe eer hoe liever vaarwel gezegd te worden.

Het artikel besluit, na eenige uiteenzettingen omtrent de huidige statistische positie, als volgt:

„Aan een raming der naaste of meer verwijderde toekomst wagen wij ons niet, doch dat het tegenwoordige prijsniveau jaren achtereen gehandhaafd kan blijven, komt ons onwaarschijnlijk voor.

Korten tijd, nadat de oogstbeperking haar beslag kreeg, gaf de heer H. Eric Miller, destijds ondervoorzitter van de R. G. A., als zijn meening te kennen, dat een prijs van „half a crown" (2/6) in geen enkel opzicht in den weg zou staan aan een behoorlijke ontplooiing der industrie.

Verder brengen wij in herinnering het zeer gedocumenteerde schrijven van 21 Juni 1923 van denzelfden expert aan den reeds eerder genoemden heer Stuart Hotchkiss als vertegenwoordiger der Amerikaanse consumenten, waarvan de conclusie luidt: „dat een marktprijs van 1/6 voor eerste kwaliteit rubber het minimum is om aan redelijke eischen van het geldbeleggend publiek te voldoen".

Indien de R. G. A. en de R. A. A. het als gemachtigden van beide belangengroepen onder elkaar eens moesten worden, dan vermeenen wij, dat een vijfjarig contract op basis van een prijs van 2/6 voor Londen standard ribbed smoked sheet „landed warehouse" alle kans van slagen had, mits de industrie hierdoor gewaarborgd kon worden, dat zij onder alle omstandigheden haar behoefte aan ruwe rubber zou kunnen dekken.

Immiddels hopen wij er in geslaagd te zijn, aan te tonen resp. aannemelijk te maken:

1. Dat de wereldbehoefte aan rubber in 1923—1924 en het eerste semester van 1925 toenam met resp. 26.000—31.000 & 42.500 ton en een verdere substantieele stijging tegemoet gezien mag worden met het oog op het steeds toenemende gebruik van ballonbanden.
2. Dat het wereldverbruik in 1922—1923—1924 en het eerste semester van 1925 de wereldproductie overtroffen heeft met resp. 3000—52.000—55.000 en 50.000 ton.
3. Dat de wereldvoorraden gedurende 1924 en de eerste helft

van 1925 afnamen met rond 100.000 ton en thans op zoo'n laag peil zijn aangeland, dat de industrie ernstig bedreigd wordt.

Om ze weer op het door de R. G. A. en R. A. A. noodig geoordeelde niveau te brengen zullen minstens 200.000 ton benodigd zijn.

4. Dat de geleidelijke opheffing der restrictie waarschijnlijk minder verlichting in de situatie zal vermogen te brengen dan gehoopt wordt.
5. Dat de bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië als stille reserve weinig waarde zal blijken te bezitten."

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN. (In Gulden).

	Augustus 1925	Sedert 1 Januari 1925	Overeen- komstige periode 1924
Directe belastingen.			
Grondbelasting	1.507.343	16.045.965	14.384.040
Personeele belasting ..	3.210.645	15.747.746	13.742.858
Inkomstenbelasting ..	4.039.479	65.062.722	67.329.550
Dividend- en tantième- belasting	4.718.705	13.257.954	10.953.427
Vermogensbelasting ..	178.071	6.069.947	5.980.953
Accijnzen.			
Suiker	3.692.973	27.645.970	24.684.912
Wijn	28.177	1.347.651	1.294.422
Gedistilleerd	3.471.579	29.829.363	31.323.366
Zout	134.509	1.318.044	1.048.872
Bier	1.390.682	7.854.697	4.736.808
Geslacht	840.089	6.259.295	6.157.153
Tabak	2.275.096	11.829.173	10.905.354
Belast. op speelkaarten	3.521	61.495	65.224
Rijwielbelasting	69.009	6.488.433	4.592.130
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	1.794.257	15.680.460	12.304.174
Registratierechten ..	1.728.696	14.788.336	16.797.588
Successierechten	3.614.126	28.903.725	29.842.843
Invoerrechten.			
Gouden en zilver werken			
Belasting	57.782	635.865	564.919
Essaailoon	73	577	705
Statistiekrecht	373.749	2.783.188	2.695.314
Mijnen	13.986	406.630	459.386
Domeinen	365.596	1.917.945	1.477.612
Staatsloterij	24.337	439.007	443.257
Jacht en visscherij	100.712	196.867	198.382
Loodsgelden	353.047	2.643.066	2.240.734
Totaal-Generaal ..	37.867.299	303.123.967	287.612.287

¹⁾ Hieronder begrepen f 362.950 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnairs in effecten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ Idem f 3.472.854. ³⁾ Idem f 2.439.200.

HEFFINGEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Augustus 1925	Sedert 1 Januari 1925	Overeen- komstige periode 1924
Verdedigingsbelast. Ia	53.408	1.819.973	1.760.878
Verdedigingsbelast. Ib	199.283	6.043.955	5.967.646
Verdedigingsbelast. II	1.402.814	16.844.472	18.759.689
Opcenten:			
Grondbelasting	303.024	3.224.855	2.887.327
Personeele belasting ..	637.601	3.116.683	2.670.490
Inkomstenbelasting ..	1.340.192	18.424.049	19.888.433
Vermogensbelasting ..	44.518	1.517.339	1.471.310
Dividend- en tantième- belasting	1.557.172	4.375.125	3.614.631
Suiker	738.595	5.529.194	4.936.982
Wijn	5.635	269.530	258.885
Gedist. (binn.- en buitl.)	347.158	2.982.936	3.132.337
Zegelrecht van buitl. eff.	61.171	310.874	194.390
Totaal	6.690.571	64.458.985	65.542.998

SPLITSING VAN DE OPBRENGST DER GROND-, PERSONEELE-, INKOMSTEN- EN VERMOGENSBELASTING SEDERT 1 JANUARI 1925.

Dienstjaren	Grond- belasting	Personeele belasting	Inkomsten- belasting	Vermogens- belasting
1920/21	—	—	—	167
1921/22	—	—	—	1.681
1922/23	—	—	3.123.103	11.298
1923/24	108.261	1.257.941	9.057.968	46.765
1924/25	3.688.182	2.960.289	49.695.176	5.832.384
1925/26	12.249.522	11.529.516	3.186.475	177.652
Totalen ...	16.045.965	15.747.746	65.062.722	6.069.947

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 4 15 Jan. '25)	Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
Bel. Binn. Eff. 4 15 Jan. '25	N. Bk. v. Denem. 5 7 Sept. '25
Vrsch. in R.C. 5 15 Jan. '25	Zweedsche Rbk 4 21 Aug. '25
Javasche Bank ... 4 20 Oct. '24	Bank v. Noorw. 5 14 Sept. '25
Bank van Engeland 4 6 Aug. '25	Bk. v. Tsjecho-slowakijë. ... 7 25 Mrt. '25
Duitsche Rijksbk. 9 26 Feb. '25	N. Bk. v. O'rijk. 9 3 Sept. '25
Bank v. Frankrijk 6 9 Juli '25	N. Bk. v. Hong. 9 28 Mei '25
Belgische Nat. Bnk. 5 22 Jan. '23	Bank v. Italië. 7 17 Juni '25
Fed. Res. Bank N.Y. 3 26 Feb. '25	Z.-Afr. Res. bnk 5 23 Mrt. '23
Bank van Spanje ... 5	

OPEN MARKT.

	1925				1924	1923	1914
	19 Sept.	14-19 Sept.	7-12 Sept.	31 Aug.-5 Sept.			
Amsterdam Partic. disc.	3 3/8	3 3/8-1/2	3 9/16-15/16	4-1/8	2 5/8-4 1/4	3 1/8-1/4	3 1/8-3/16
Prolong.	2 1/2	2 1/2-3/2	3 1/2	3 1/2-4 1/4	3-3/4	3-1/2	2 1/4-3/4
Londen Daggeld ..	2-3 1/2	2-3 1/2	2 1/2-3 1/4	2 1/2-4	1 1/2-3 1/4	2 1/2-3/4	1 3/4-2
Partic. disc.	3 1/2-9/16	3 1/2-3/4	3 1/4-7/8	3 3/4-13/16	3 3/4	3 1/8-1/4	2 1/4-3/4
Berlijn Daggeld ..	7 1/2-9 1/4	7-9 1/2	7-9	8-10 1/2	-	-	-
Partic. disc.	7 1/4	7 1/8-7/4	7 1/8-3/8	7 3/8-5/8	-	-	2 1/2-1/2
30-55 d. ...	7 1/4	7 1/4	7 1/4	7 1/4-3/8	-	-	-
56-90 d. ...	7 1/4	7 1/4	7 1/4	7 1/4-3/8	-	-	-
Waren-wchsel.	8 3/4	8 3/4	8 5/8-9	8 7/8-9	-	-	-
New York 1) Call money	5-1/4	3 1/2-5 1/4	4-5 1/4	4-3/4	2-1/4	3 1/2-5 1/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3 3/8	3 3/8	3 3/8-3/4	3 3/4-13/16	-	-	-

1) Call money-koers v. 18 Sept. en daaraan voorafgaandé weken t/m. Vrijd.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
15 Sept. 1925	2.48 3/4	12.06 1/8	59.21	11.74	10.89	100 3/4
16 " 1925	2.48 13/16	12.06	59.21	11.71	10.75	100 3/4
17 " 1925	2.48 13/16	12.06	59.21	11.74	10.76	100 3/4
18 " 1925	2.48 13/16	12.05 7/8	59.21	11.79	11.02 1/2	100 5/8
19 " 1925	-	12.06 1/8	59.23 1/2	11.78 1/2	11.-	100 3/4
21 " 1925	2.48 7/8	12.06 1/8	59.24	11.81 1/2	11.-	100 3/4
Laagsted. d.w. 1)	2.48 13/16	12.05 5/8	59.18	11.68	10.71	100 3/4
Hoogste d.w. 1)	2.48 13/16	12.06 1/8	59.26	11.83 1/2	11.02	101
14 Sept. 1925	2.48 3/4	12.05 3/8	59.21	11.69 1/2	10.97 1/2	100 3/4
7 " 1925	2.48 5/16	12.04 3/8	59.10	11.65	11.06	100 3/4
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10	59.26	48.-	48.-	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
15 Sept. 1925	48.02 1/2	35.05	7.38	1.22 1/2	10.24	35.85
16 " 1925	48.02 1/2	35.10	7.37	1.22 1/2	10.09	35.70
17 " 1925	48.05	35.10	7.38	1.22 1/2	10.15	35.90
18 " 1925	48.05	35.10	7.38	1.22 1/2	10.23 1/2	35.85
19 " 1925	48.05	35.10	7.38	1.22 1/2	-	-
21 " 1925	48.05	35.07 1/2	7.38	1.22 1/2	10.24	35.92 1/2
Laagste d.w. 1)	48.-	35.-	7.35	1.17 1/2	10.05	35.70
Hoogste d.w. 1)	48.07 1/2	35.20	7.40	1.27 1/2	10.30	36.10
14 Sept. 1925	48.05	35.05	7.37	1.22 1/2	10.36	36.20
7 " 1925	47.95	35.02 1/2	7.36	1.22	9.97	35.45
Muntpariteit	48.-	35.-	50.41	48.-	48.-	48.-

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
15 Sept. 1925	66.72 1/2	61.35	53.17 1/2	6.27	100 1/8	2.48 3/4
16 " 1925	66.75	61.-	52.85	6.26	100 3/4	2.48 3/4
17 " 1925	66.80	60.90	52.45	6.26	100 3/4	2.48 3/4
18 " 1925	66.80	61.-	52.75	6.26	100 3/4	2.48 3/4
19 " 1925	66.85	60.75	52.60	6.27 1/2	100 5/8	2.48 3/4
21 " 1925	66.82 1/2	61.10	53.40	6.27	100 5/8	2.48 3/4
Laagste d.w. 1)	66.65	60.40	51.80	6.24	100	2.48 1/2
Hoogste d.w. 1)	66.85	61.75	53.60	6.30	101	2.49
14 Sept. 1925	66.70	61.-	51.60	6.26	100 1/4	2.48 5/8
7 " 1925	66.65	61.95	53.15	6.26	100 3/4	2.48 3/4
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.-	105	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
15 Sept. 1925	4,84 3/4	4,72	23,80	40,20
16 " 1925	4,84 5/8	4,71	23,80	40,20
17 " 1925	4,84 3/4	4,73	23,80	40,20
18 " 1925	4,84 11/16	4,73	23,80	40,20
19 " 1925	4,84 11/16	4,74	23,80	40,20
21 " 1925	4,84 1/2	4,74	23,80	40,18
8 Sept. 1925	4,84 7/8	4,70	23,80	40,26
Muntpariteit ...	4,8667	19,30	23,81 1/2	40 5/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Londen	Noteerings-eenheden	5 Sept. 1925	12 Sept. 1925	14/19 Sept. '25 Laagste/Hoogste	19 Sept. 1925
Alexandrië ...	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 5/8	97 9/16
Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8
B. Aires 1) ...	d. p. \$	45 9/32	45 5/16	45 3/4	45 11/16
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/6 5/16	1/6 7/32	1/6 5/32	1/6 5/8
Constantin. ...	Piast. p. £	835	852 1/2	850	865
Hongkong ...	Sh. p. \$	2/4 5/8	2/5 7/16	2/4 3/4	2/5 3/4
Lissabon 1) ...	d. per Mil.	2 1/2	2 1/2	2 31/64	2 33/64
Mexico ...	d. per \$	26	26	25	27
Montevideo 1) ...	d. per \$	49 3/4	49 1/2	49	49 3/4
Montreal ...	\$ per £	4.85 3/8	4.84 1/8	4.84 3/8	4.85 1/8
R.d. Janeiro 1) ...	d. per Mil.	6 7/10	6 21/32	6 3/8	6 25/32
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/3 1/2	3/3 3/16	3/2	3/3 3/8
Singapore ...	id. p. \$	2/4 3/16	2/4 3/16	2/4 1/8	2/4 1/8
Valparaiso 2) ...	peso p. £	39.70	39.70	39.60	39.70
Yokohama ...	Sh. p. yen	1/8 1/8	1/8 1/8	1/8 3/32	1/8 1/2

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg. 3) Noteering van 18 September.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 3)

Londen 1) N.York 2)		Londen	
14 Sept. 1925 ..	33	71 5/8	84/11 1/2
15 " 1925 ..	32 13/16	71	84/11 1/2
16 " 1925 ..	32 5/8	70 7/8	84/11 1/2
17 " 1925 ..	32 11/16	70 7/8	84/11 1/2
18 " 1925 ..	32 5/8	70 3/4	84/11 1/2
19 " 1925 ..	32 3/4	71 1/8	84/11 1/2
20 Sept. 1924 ..	34 13/16	69 1/2	92/9
20 Juli 1914 ..	24 15/16	54 1/8	84/10

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine.

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen	14 September 1925	21 September 1925
Saldo bij Nederl. Bank ...	f	f
Saldo bij betaalmeesters ..	3.951.768,49	3.925.084,24
Voorschot op ult. Aug. 1925 aan de gemeenten op voor haar door Rijk te heffen gem. ink.bel. en opcenten op Rijksink.bel.	43.262.061,46	43.262.061,46
Voorsch. aan de koloniën	22.168.979,97	21.483.356,68
Voorsch. a. h. buitenland	217.485.114,96	213.414.152,40
Daggleeningen tegen onderp. v. schatk.papier	-	2.000.000,-
Verplichtingen.		
Voorsch. door de Ned. Bank	f 13.973.227,72	f 10.390.655,23
Schatkistbilj. in omloop 1)	143.817.000,-	143.817.000,-
Schatkistprom. in omloop	109.930.000,-	109.930.000,-
Waarv. direct bij Ned. Bk.	-	-
Zilverbons (met inbegrip v. de bedragen bij de betaalmeesters in kas)	18.307.868,50	17.822.924,50
Door den Postch.- en Giro-dienst in 's Rijks Schatkist gestort	48.522.890,27	47.929.818,55
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten	465.162,02	205.587,13

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	12 September 1925	19 September 1925
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 12.773.000,-	f 11.291.000,-
Ind. Schatk.prom. in oml.	49.150.000,-	48.150.000,-
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I.	11.057.000,-	12.466.000,-
Muntbiljetten in omloop	35.590.000,-	34.996.000,-
Ten voordeele v. N.-I. geboekt beleggingsgeld v. h. N.-I. muntfonds	5.857.000,-	6.161.000,-
Totaal	f 114.427.000,-	f 113.064.000,-
In 's Lands kassen	-	40.851.000,-

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 21 September 1925.

		Activa.	
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 43.890.055,96 Bijbnk. " 14.758.657,92 Ag.sch. " 26.471.714,79	f	85.120.428,67
Papier o. h., Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 243.186.799,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.			243.186.799,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 44.318.808,93 Bijbnk. " 10.800.312,26 Ag.sch. " 67.128.176,83	f	122.247.298,02
Op Effecten	f 119.896.393,02		
Op Goederen en Spec.	" 2.350.905,—		122.247.298,02
Voorschotten a. h. Rijk	" 9.273.806,46		
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 56.184.160,— Muntmat., Goud " 362.171.582,14	f	418.355.742,14
Munt, Zilver, enz.	" 23.195.584,69		
Muntmat., Zilver	" —		
Effecten	Belegging Res.fonds. f 6.481.514,29 id. van 1/5 v. h. kapit. " 3.998.950,69		10.480.464,98
Gebouwen en Meub. der Bank	" 5.171.000,—		
Diverse rekeningen	" 39.598.976,72		
	f		956.630.100,68
		Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—		
Reservefonds	" 6.483.597,96		
Bijzondere reserve	" 12.000.000,—		
Bankbiljetten in omloop	" 870.153.320,—		
Bankassignatiën in omloop	" 1.309.973,15		
Rek.-Cour. saldo's: Het Rijk	f —		
Anderen	" 36.659.260,27		36.659.260,27
Diverse rekeningen	" 10.023.949,30		
	f		956.630.100,68
Beschikbaar metaalsaldo	f 259.370.260,98		
Op de basis van 2/5 metaaldekking	" 77.745.750,30		
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	" 1.296.851.300,—		

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
21 Sept. '25	418.356	23.196	870.153	37.969	259.370	49
14 " '25	418.354	22.923	881.906	36.544	257.031	48
7 " '25	416.917	22.672	893.027	25.567	255.314	48
1 " '25	414.417	23.002	899.192	27.224	251.580	47
24 Aug. '25	414.428	23.179	862.759	30.111	258.475	49
17 " '25	414.444	22.817	871.455	28.964	256.616	49
22 Sept. '24	531.511	11.806	948.482	23.059	348.410	56
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenland	Diverse rekeningen ²⁾
21 Sept. 1925	85.120	—	122.247	243.187	39.599
14 " 1925	90.027	—	124.302	243.026	39.866
7 " 1925	94.707	—	124.262	242.848	39.500
1 " 1925	90.486	—	148.193	243.104	39.212
24 Aug. 1925	90.088	—	116.228	242.972	37.645
17 " 1925	88.815	1.000	125.300	242.803	37.628
22 Sept. 1924	132.721	—	182.820	45.322	85.378
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

¹⁾ Op de basis van 2/5 metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
22 Aug. 1925..	1.004	1.545	803	986	300
15 " 1925..	1.004	1.610	806	986	382
8 " 1925..	1.013	1.605	544	997	297
1 " 1925..	1.014	1.692	477	1.015	300
25 Juli 1925..	1.024	1.448	737	1.012	298
23 Aug. 1924..	1.169	1.502	643	1.062	406
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
19 Sept. 1925	175.750		324.500	59.000	99.050
12 " 1925	176.250		325.000	61.500	98.950
5 " 1925	177.000		321.500	52.000	102.300
22 Aug. 1925	132.523	44.246	315.887	52.502	103.818
15 " 1925	132.315	44.270	319.326	44.351	104.607
8 " 1925	132.688	45.318	316.951	57.533	103.962
1 " 1925	132.714	45.171	311.267	61.186	104.112
20 Sept. 1924	157.846	62.018	265.580	114.313	144.479
22 " 1923	161.285	61.025	260.240	132.730	144.277
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ¹⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
19 Sept. 1925		179.000		***	46
12 " 1925		178.500		***	46
5 " 1925		167.680		***	47
22 Aug. 1925	18.748	33.460	82.611	61.328	48
15 " 1925	18.248	34.174	78.970	57.145	49
8 " 1925	17.837	33.662	79.290	61.967	48
1 " 1925	17.906	31.499	78.693	60.527	48
20 Sept. 1924	37.923	21.508	80.032	29.258	58
22 " 1923	38.065	33.404	94.625	27.366	57
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis 2/5 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
16 Sept. 1925	161.064	143.527	293.773	56.250	242.661
9 " 1925	161.378	144.196	295.402	56.250	244.379
2 " 1925	162.532	144.979	295.796	56.250	244.711
26 Aug. 1925	163.194	144.267	295.086	56.250	244.096
19 " 1925	164.033	144.184	297.272	56.250	246.370
12 " 1925	164.257	143.253	301.216	56.250	250.496
17 Sept. 1924	128.427	124.099	287.452	27.000 ²⁾	243.141
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
16 Sept. '25	38.014	71.445	17.450	111.040	37.286	29
9 " '25	37.911	72.431	13.232	115.771	36.932	28 1/2
2 " '25	39.647	70.767	12.655	116.781	37.303	28 3/4
26 Aug. '25	35.414	70.114	21.813	104.218	38.677	30 1/2
19 " '25	33.989	71.323	16.535	110.236	39.599	31 1/2
12 " '25	34.219	71.606	15.733	110.730	38.753	30 3/8
17 Sept. '24	41.988	74.273	10.380	111.697	24.078	19,72
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/2

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits. ²⁾ Gouddekking.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitenl.	Zilver	Te goed in het buitenl.	Buit. gew. voorsch. afd. Staat	Schat-kistbil-jetten ¹⁾	Wis-sels
17 Sept. '25	5.547	1.864	310	562	28.800	5.129	3.179
10 " '25	5.547	1.864	309	579	28.650	5.122	3.355
3 " '25	5.547	1.864	310	579	28.800	5.115	4.427
27 Aug. '25	5.547	1.864	311	579	27.750	5.099	3.494
20 " '25	5.547	1.864	312	578	28.000	5.096	3.248
18 Sept. '24	5.544	1.864	301	568	23.000	4.796	3.888
23 Juli '14	4.104	—	640	—	—	—	1.541

Data	Waarvan op het buitenl.	Uitge-stelde Wissels	Beleeningen	Circulatie	Rekg. Courant	
					Parti-cullieren	Staat
17 Sept. '25	19	6	2.864	45.613	2.117	12
10 " '25	20	6	2.899	45.686	2.167	20
3 " '25	17	6	2.815	45.445	2.573	12
27 Aug. '25	12	6	2.862	44.702	2.387	42
20 " '25	18	6	2.878	44.785	2.352	8
18 Sept. '24	20	9	2.780	40.244	1.746	14
23 Juli '14	8	—	769	5.912	943	401

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staats. buitenl. regeeringen.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenland. circ. banken 1)	Deviezen als gouddekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
7 Sept. 1925	1.144,0	98,6	351,8	1.700,5	14,1
31 Aug. 1925	1.138,4	93,0	357,5	1.765,0	33,0
22 " 1925	1.137,2	97,7	358,4	1.566,5	16,4
15 " 1925	1.114,6	97,7	357,7	1.617,9	20,3
7 " 1925	1.113,7	102,8	358,5	1.706,1	23,8
31 Juli 1925	1.104,1	123,3	368,0	1.789,2	60,3
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa 2)	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva	Door Rijksb. geheerd-disc.
7 Sept. 1925	202,0	531,7	2.559,3	701,7	460,3	448,9
31 Aug. 1925	201,9	470,6	2.594,6	701,0	440,4	490,4
22 " 1925	201,9	683,2	2.292,3	976,8	490,4	489,3
15 " 1925	201,9	660,5	2.373,2	926,3	461,2	479,4
7 " 1925	201,7	618,1	2.472,7	810,4	516,9	463,3
31 Juli 1925	201,7	502,1	2.530,3	699,7	562,7	458,8
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0	—

1) Onbelast 2) W.o. Rentenbankscheine 7 Sept., 31, 22, 15, 7 Aug., 31 Juli, resp. 193,9; 121,6; 327,1; 204,7; 215,5; 134,5 mill.

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Metaal incl. buit. tent. saldi	Beleeningen van tegoen in h. buitl.	Beleeningen van prom. d. provincien	Binnenlandsche wissels	Beleeningen	Voorrecht aan den Staat	Circulatie	Rekg.-Crt. Particulieren
17 Sept. '25	388	85	480	1.243	375	5.200	7.602	190
10 " '25	388	85	480	1.318	361	5.200	7.646	187
3 " '25	387	85	480	1.336	419	5.200	7.653	166
27 Aug. '25	386	85	480	1.336	316	5.200	7.616	174
20 " '25	385	85	480	1.317	274	5.200	7.596	159
12 " '25	385	85	480	1.358	266	5.200	7.668	136
18 Sept. '24	354	85	480	1.284	389	5.250	7.526	248

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
2 Sept. '25	2.776,7	1.484,8	121,2	576,9	213,2
26 Aug. '25	2.762,2	1.498,8	125,4	579,7	201,5
19 " '25	2.775,2	1.502,4	130,2	559,5	195,3
12 " '25	2.777,6	1.503,4	133,1	538,2	211,7
5 " '25	2.778,0	1.494,2	136,3	543,8	212,0
29 Juli '25	2.791,1	1.498,6	145,5	468,4	210,5
3 Sept. '24	3.081,0	2.049,1	78,7	301,9	69,6

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. 1)	Algem. Dekking-perc. 2)
2 Sept. '25	326,2	1.637,7	2.235,7	116,4	71,6	74,8
26 Aug. '25	332,2	1.615,9	2.236,5	116,3	71,6	75,0
19 " '25	323,3	1.616,2	2.237,2	116,3	72,0	75,4
12 " '25	328,6	1.617,7	2.236,2	115,8	72,0	75,5
5 " '25	333,5	1.605,6	2.266,0	115,7	71,7	75,3
29 Juli '25	330,2	1.598,4	2.200,6	115,7	73,4	77,3
3 Sept. '24	542,1	1.760,8	2.169,2	112,0	78,3	80,4

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposit. 2) Verhouding totalen voorraad muntermateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Discontos en beleeningen	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
26 Aug. '25	728	13.375	5.471	1.638	18.010	5.204
19 " '25	728	13.373	5.478	1.636	18.057	5.195
12 " '25	728	13.371	5.482	1.635	18.138	5.183
5 " '25	728	13.309	5.483	1.665	18.083	5.178
29 Juli '25	730	13.217	5.506	1.606	18.061	5.174
27 Aug. '24	747	12.424	5.091	1.585	17.076	4.557

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 21 September 1925.

Te Berlijn vielen in de afgelopen berichtsperiode geen bijzondere gebeurtenissen voor. De verschillende afdelingen der effectenmarkt vertoonden in het algemeen weinig leven en de koersen brokkelden bij zeer geringe zaken eenigszins af. Slechts Reichsbankaandelen vormden een uitzondering, waarvoor onder oplappenden koers de vraag uit het buitenland bleef bestaan.

Te Parijs is de handel eveneens zeer gering geweest, in afwachting van de dingen die komen zullen: de schuldenregeling met de V. S., het vervallen, de volgende week, van een zeer aanzienlijk bedrag schatkistpapier en de komende behandeling der begroting voor 1926.

Te Londen is de fondsenmarkt grotendeels beheerscht geworden door de verwachting van een verlaging van het bankdisconto op Donderdag jl. Toen deze verlaging echter uitbleef, viel toch geen reactie van betekenis voor de beleggingsafdeling op te merken. De verschillende aandelenafdelingen hebben zelfs een opgewekt verloop gehad, vóór alles rubberaandelen. De besprekingen op het congres der vakverenigingen hebben in beurskringen wel groote belangstelling getrokken en hebben zelfs hier en daar eenige onrust teweeg gebracht, in verband met de oriëntatie naar links, welke te constateeren is geweest, doch de toonaangevende kringen van handel en bedrijf zijn niet geschokt geworden, zoodat uit dien hoofde geen uitwerking ter beurze op te merken is geweest.

Te New York is de markt weder levendiger geweest, dan de vorige week het geval was. Toch schijnt er een iets grooter selectie te worden uitgeoefend, getuige het feit, dat er slechts enkele groepen zijn, welke in hoofdzaak de belangstelling hebben getrokken. Onder deze waren motor- en automobielaandelen en sommige spoorwegen. De geldmarkt is iets ruimer geworden, hetgeen mede tot een gunstiger stemming heeft bijgedragen. Aan den anderen kant is een zekere terughouding op te merken geweest, voornamelijk in verband met de lichte stijging van het indexcijfer.

Ten onzent heeft de markt als geheel een vrij kalm verloop gehad, hoewel enkele afdelingen hierop een uitzondering van betekenis hebben gevormd. De beleggingsmarkt was bij voortdurende vast, welke houding ten deele werd gesteund door de ruimere geldmarkt. Verschillende prospecti aangaande nieuwe beleggingsfondsen zijn weder verschenen. De voornaamste van deze behelste de aankondiging van de uitgifte eener tranche ad \$3½ miljoen der Rentenbank-Kreditaanstaltlening. Binnenlandsche staats-, provinciale en gemeentelijke leningen mochten zich in groote belangstelling verheugen. Van de buitenlandsche soorten waren Mexicaansche obligaties gevraagd: 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 106³/₁₆, 106, 106¹/₁₆; 4½ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 98¼, 98½; 7 pCt. Ned. Indië: 102³/₄, 102¹/₁₆, 102⁹/₁₆; 5 pCt. Brazilië 1903 £100: 76, 76¼, 77½; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 101½, 102, 102½.

Van de verschillende aandelen stonden rubberwaarden wel op het eerste plan. Vrijwel zonder onderbreking heeft hier een rijzing van groote betekenis plaats gevonden. Weliswaar toonde de markt zich gevoelig voor de prijsschommelingen van het ruwe product, doch de reacties, welke op sommige dagen te constateeren zijn geweest — als gevolg van een lichten teruggang in den rubberprijs te Londen — waren toch gering in vergelijking met de opwaartsche beweging. Vooral enkele nieuwe emissies hebben sterk de aandacht getrokken. Aandelen „De Westkust” bijv., welke à pari ter beschikking werden gesteld, konden op den eersten dag van den handel in dit fonds reeds een agio van ruim 20 pCt. behalen. De aankondiging van een uitgifte van nieuwe aandelen der Deli Batavia Rubber Mij. werd begroet met een rijzing van ongeveer 25 pCt. De markt sloot vrijwel op het hoogst bereikte peil van de berichtsweek. Amsterdam Rubber: 315½, 329½, 333½; Deli Batavia Rubber Mij.: 215½, 225, 227 (ex claim); Hessa Rubber Mij.: 410, 417, 426½; Java Caoutchouc: 173, 182, 183½; Oost-Java Rubber: 316½, 326¼, 330; Padang Rubber: 265, 288, 291; R'dam Tapanoeli: 69½, 78, 81; Serbadjadi: 304, 312½, 315; Sumatra Caoutchouc: 259, 280, 290; Tjiboeni Tijpongok: 168, 173, 175½.

In vergelijking met rubberaandelen is de houding van de overige afdelingen vrij mat geweest. Voornamelijk is dit opgevallen voor suikeraandelen. De dalende noteringen voor Cubasuiker te New York hebben de aanleiding gevormd voor eenig aanbod, dat nochtans geen groote afmetingen heeft aangenomen. Zelfs bleef voor aandelen Handelsvereniging „Amsterdam” nog voldoende vraag bestaan, om een reactie van betekenis in dit fonds te voorkomen. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 157, 154¼, 153; Handels Verg. Amsterdam: 572½, 576¼, 569; Java Cultuur Mij.:

327, 322; Maron: 250, 245, 240; Ned.-Ind. Suiker Unie: 222, 215, 212; Poerworedjo: 110, 108½, 108; Sindanglaet: 417, 424, 418.

Tabaks-aandeelen waren iets beter van toon, hoewel de jongste inschrijving van Sumatratabak geen invloed van betekenis heeft uitgeoefend, ondanks het feit, dat de hier betaalde prijzen als gunstig werden beschouwd. De belangstelling werd echter te sterk door de rubbermarkt in beslag genomen, dan dat er groote aandacht voor tabaksfondsen kon overblijven, temeer, waar hier geen feiten van bijzondere betekenis bekend zijn geworden. Arendsburg: 487½, 483, 490; Besoeki Tabak Mij.: 306; Deli Batavia: 382½, 387½, 387; Deli Mij.: 401, 410¼, 416½; Senembah: 494¼, 507½, 511.

Petroleumaandeelen hebben een eenigszins verdeeld verloop gehad. In den aanvang der berichtperiode was de stemming eerder lusteloos, om daarna gaandeweg iets te verbeteren. De loome houding werd voor een goed deel veroorzaakt door verkoopen voor buitenlandsche — meestentijds Fransche — rekening. Later verbeterde de tendens in verband met de berichten omtrent een geringer productie in de Vereenigde Staten en als gevolg van berichten, dat de petroleumprijs neiging tot stijgen vertoonde. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 351, 347, 357½; Geconsolideerde Holl. Petr. Cy.: 160%, 163%, 160½; Kon. Ned. Petr. Mij.: 379%, 374½, 381¼.

De *scheepvaartmarkt* is meestentijds verwaarloosd gebleven, hoewel zij gedurende het grootste deel van de berichteweek vast kon worden genoemd. Op den laatsten dag echter wijzigde zich de stemming, doordat voor sommige fondsen het aanbod overheerschend werd. Weliswaar was de verkoopdrang niet sterk — meestal bedroeg het aanbod niet meer dan enkele stuks — doch in een zoo kleine markt voor scheepvaart-aandeelen als de tegenwoordige, bleek een dergelijke beweging reeds voldoende om hier en daar verschillen van eenige betekenis te voorschijn te roepen. Holland-Amerika Lijn: 65¼, 66¼, 65; Java China-Japan Lijn: 107, 106½; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 67, 68¼, 66; Ned. Scheepv. Unie: 149¼, 150, 148; Stoomvaart Mij. Nederland: 156, 157½, 152.

Voor aandeelen in *handelsondernemingen* bestond eenige belangstelling, blijkbaar in verband met de opleving van den buitenlandschen handel, nu het stille zomerseizoen tot het verleden behoort. Curaçaosche Handel Mij.: 131, 133¼, 137½; Int. Crediet en Handels Verg. Amsterdam: 228, 235½, 236; Linde Teves: 115½, 114½; Ned. Wol Mij.: 115¼, 113¾, 112¼.

Aandeelen in *binnenlandsche industriële ondernemingen* hebben tamelijk uiteenlopende richtingen ingeslagen. Terwijl er groote belangstelling bestond voor aandeelen in kunstzijde-ondernemingen — voornamelijk in verband met de berichten omtrent de oprichting van een Engelsche fabriek onder Hollandsche deelneming — liepen aandeelen Jurgens scherp achteruit. De omvangrijke aankopen voor Engelsche rekening, welke voorbijgaand den koers van gewone aandeelen Jurgens hebben gesteund, zijn thans achterwege gebleven en de vraag voor binnenlandsche rekening was niet groot genoeg, om een reactie te voorkomen. Aandeelen Philips Gloeilampen hebben slechts geringe variaties aangetoond. Centrale Suiker Mij.: 118¾, 117, 116¼; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 161, 165, 167; Holl. Mij. t.h. maken van Werken in Gew. Beton: 167½, 185, 182½; Jurgens: 116¾, 111¼, 108¾; Maekubee: 127, 133¾, 133; Ned. Kunstzijdefabriek: 351¾, 363¾, 369¾; Philips Gloeilampenfabriek: 418, 415, 420.

Mijnaandeelen waren zeer stil. Alleen aandeelen Redjang Lebong, Billiton Tin Maatschappij en Singkep Tin Mij. ontmoetten eenige belangstelling. Alg. Exploratie Mij.: 122¼, 125, 128½, 125; Billiton 1e Rubriek: 562, 575, 570; Redjang Lebong: 304, 308, 306½.

Voor *bankaandeelen* ontwikkelde zich eenige meerdere vraag in verband met de behoefte aan beleggingsmateriaal, zonder dat één en ander echter grooten invloed op het koerspeil heeft uitgeoefend. Amsterdamsche Bank: 153¼, 152, 151¼; Incasso Bank: 116, 115½; Koloniale Bank: 181, 177¾, 178¼, 177¾; Ned.-Ind. Hand. Bank: 142½, 142¾, 142½; Ned. Handel Mij. C. v. A.: 139¾, 138¾, 138; R'damsche Bankvereniging: 73, 73½, 72¼.

De *Amerikaansche markt* ten onzent was kalm, met uitzondering van aandeelen Studebaker en Common Wabash, welke beide soorten dan ook een niet onaanzienlijke verbetering hebben kunnen boeken. Anaconda Copper: 917/16, 90¼, 92; Studebaker: 1401, 1370, 1415; United States Steel Corp.: 125¾, 124, 124¼; Eric: 32¾, 31½, 32¼; Union Pacific Railw.: 144¾, 145, 145¼; Wabash Rv.: 43¾, 42, 45½.

De *prolongatiemarkt* is veel ruimer geworden; de notering liep terug van 3¼ tot 2½ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. '22 September 1925.

De tarwemarkt is ook deze week weder niet vast geweest. Weliswaar was in de Vereenigde Staten en Canada de stemming niet flauw te noemen, doch voor verschillende tarvesoorten was dat in Europa wel het geval. Dat in de invoerlanden de tarweprijzen weinig vertrouwen wekken en de kooplust er zeer beperkt is, blijkt wel uit het feit, dat de zeer geringe omvang, waartoe de zeilende voorraad is geslonken, niet tot vastere markten leidt en dat de markt van de eveneens zeer kleine wereldverscheppingen dezer week, die vooral door kleine afladingen uit Noord-Amerika nog beneden de beperkte hoeveelheden van Augustus bleven, geen steun ondervond. Ongetwijfeld wordt in de invoerlanden veel inlandsche tarwe uit de groote eigen oogsten gebruikt. Vooral in Frankrijk, Duitschland en Italië is dat het geval, doch ook in Engeland drukt ruim aanbod van inlandsche tarwe de markt, al is dan de Engelsche tarweoogst in tegenstelling met alle andere Europeesche landen niet grooter dan in 1924. Volgens een dezer dagen gepubliceerde officieele raming is de Fransche opbrengst nog aanzienlijk hooger dan tot nog toe werd aangenomen. De bedoelde raming bedraagt ruim 41 miljoen quarters tegen ruim 35 miljoen in 1924. Rusland bleef dringend tot geleidelijk dalenden prijs met tarwe aan de markt en verschillende berichten uit Russische bron erkennen wel, dat door den regen de kwaliteit van het Russische graan wat geleden heeft en door vertraging in het binnenhalen en dorschen van den oogst in verschillende streken ook de inzameling niet meevalt, terwijl ook de verscheppingen deze week niet verder toenamen en voor tarwe en gerst zelfs kleiner waren, doch het aanbod gaat voort en men hoort tevens van telkens nieuwe bevrachtingen van stoomschepen voor het vervoer van Russisch graan, van met graan overvulde havens en opslagplaatsen. Mededeelingen omtrent de waarschijnlijkheid van spoedige vermindering der Russische verscheppingen, groote teleurstelling ten opzichte van de opbrengst van den Russischen oogst en aanzienlijke officieele overschatting van het uitvoeroverschot komen tot nog toe slechts uit plaatsen buiten Rusland. Zulke indirecte berichten over Russische toestanden zijn reeds dikwijls onbetrouwbaar gebleken en bij het vormen van een meening over de Russische uitvoermogelijkheden houdt men zich dus maar het best bij de zichtbare feiten en daartoe behooren het voortdurende aanbod zoowel van tarwe en rogge als gerst, tot dalende prijzen, alsmede de bevrachtingen van stoomschepen. De Russische tarwe vond deze week in West-Europa weinig belangstelling. Bovendien heeft zij te concurreren met dringend aanbod uit Polen en Duitschland, die deze week beide met telkens lagere prijzen genoegen namen. Zaken in deze tarvesoorten werden vooral gedaan naar Engeland; Nederland en België kochten Poolsche en Duitsche tarwe slechts in bescheiden hoeveelheden. Algemeener was de kooplust voor Canadeesche tarwe, die ter menging met de Europeesche tarvesoorten niet kan worden gemist. Daarom kocht dan ook zelfs Frankrijk Canadeesche tarwe, terwijl behalve Engeland, waar de vraag op sommige dagen vrij levendig was, ook Duitschland, Nederland en België hun inkoop voortzetten. Aan het einde der week nam daar de belangstelling echter af. Aanvankelijk was het aanbod uit Canada ruim, doch bij het voortgaan der Europeesche, speciaal Engelsche, vraag trad spoedig een betere stemming aan de Canadeesche markt in.

Daarop volgde toename van het aanbod uit Australië, waar regen gevolgd was op de droogte, die onlangs vrees voor den tarweoogst had doen ontstaan. De prijs voor nieuwe Australische tarwe ter verlading in December/Januari onderging een vrij aanzienlijke verlaging, die in Engeland op 16 September tot groote zaken in deze tarwe leidde. De ondernemingslust aan de Engelsche markt heeft hiervan ten slotte wel geleden evenals van het dringende tarweaanbod uit verschillende Europeesche landen. In Canada laat men zich echter niet ontmoedigen en ondanks het snelle tempo, waarin de boeren daar hun tarwe ter markt brengen en waaruit dus blijkt, dat zij den tegenwoordigen prijs bevredigend achten, kan de termijnmarkt te Winnipeg zich de laatste dagen goed handhaven. Voor direct leverbare tarwe is de prijs deze week in Canada in verband met groote aanvoeren sterk gedaald en als gevolg daarvan verdwijnt de premie, die in Europa voor spoedige Canadeesche tarwe boven latere verschepping wordt betaald, doch aan de termijnmarkt te Winnipeg stond op 21 September/October ½ dollarcent per 60 lbs. lager en December 1¾ hooger dan een week tevoren. De voorraden buiten-

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Haver Sept.	Tarwe Oct.	Mais Oct.	Lijnzaad Oct.
19 Spt. '25	150 ⁵ / ₈	88 ¹ / ₈	37 ⁷ / ₈	12,70	8,90	20,40
12 „ '25	149 ¹ / ₈	96 ¹ / ₈	39 ³ / ₈	12,90	9,10	20,50
19 Spt. '24	129 ³ / ₄	116	48 ⁵ / ₈	14,75	10,65	22,35
19 Spt. '23	100	83	38 ⁵ / ₈	11,30	8,75	23,05
19 Spt. '22	103 ¹ / ₂	63 ³ / ₄	38	11,70	8,15	18,65
20 Juli '14	82	56 ⁵ / ₈	36 ³ / ₄	9,40	5,38	13,70

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	21 Sept. 1925	14 Sept. 1925	22 Sept. 1924
Tarwe*	15,50	16,—	15,50
Rogge (No. 2 Western) ..	10,90	11,20	14,25
Mais (La Plata)	214,—	222,—	231,—
Gerst (48 lb. malting) ...	184,—	206,—	290,—
Haver	10,40 ⁴⁾	11,10 ⁴⁾	14,50 ⁴⁾
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) 1)	14,—	14,25	15,15
Lijnzaad (La Plata)	449,—	444,—	462,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.
*No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	13/19 Sept. 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overaenk. tijdvak 1924	13/19 Sept. 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overaenk. tijdvak 1924	1925	1924
Tarwe	16.002	872.035	746.106	—	17.024	20.618	889.059	766.724
Rogge	4.688	191.248	333.990	—	200	3.775	191.448	337.765
Boekweit	—	17.154	13.799	—	—	528	17.154	14.327
Mais	31.112	509.154	544.116	—	55.953	90.505	565.107	634.621
Gerst	5.452	151.457	214.702	—	6.604	29.212	158.061	243.914
Haver	985	160.824	122.878	—	252	661	161.076	123.539
Lijnzaad	13.880	158.558	178.825	—	45.894	54.769	204.452	233.594
Lijnkoek	3.826	145.302	153.021	—	—	700	145.302	153.721
Tarwemeel	3.550	92.196	163.739	1.306	14.209	19.085	106.405	182.824
Andere meelsoorten	329	4.642	5.499	—	—	—	4.642	5.499

landsche tarwe zijn in Europa gedurende de laatste weken door beperkte inkoop en kleine wereldverscheppingen afgenomen. Het is daarom zeer goed mogelijk, dat evenals twee jaar geleden, toen de tarwemarkt een dergelijk aanzien had als nu, met gering vertrouwen in de prijzen, spoedige tarwe steeds een premie bedingt, wanneer van tijd tot tijd aanvulling van voorraden plotseling noodig blijkt. Voorloopig echter zou dit dan wel voornamelijk het geval blijven voor harde Canadeesche tarwe, daar andere soorten op korten afstand van den molen in ruime mate aanwezig zijn. De tarwemarkt in de Vereenigde Staten blijft haar bijzonder karakter handhaven.

Men is er in Amerika van overtuigd, dat bij den kleinen tarweoogst de markt in dit seizoen van uitvoer slechts in geringe mate afhankelijk zal zijn en evenals Winnipeg was Chicago, zij het dan ook om andere redenen, niet flauw. Sedert 14 September stegen de prijzen geleidelijk tot op 21 September een verhooging van ongeveer 2³/₄ dollarcent per 60 lbs. was bereikt. In Argentinië ontwikkelt zich de nieuwe tarwe naar wensch. In het begin der week werd geklaagd over koud weder, doch van betekenis was dat blijkbaar niet en de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario sloten op 21 September voor nieuwe tarwe 25 centavos per 100 KG. lager dan een week tevoren. Voor oude tarwe op October daalde de prijs te Rosario, zelfs 65 en te Buenos Aires 30 centavos.

Onverdeeld flauw was weder rogge. Het dringende aanbod uit Rusland, Polen en Duitschland leidde in het begin der week bij geringe vraag tot dagelijksche prijsverlagingen en van een herstel was later geen sprake. Zaken komen tot de dalende prijzen wel tot stand, doch zij zijn van te geringen omvang voor de groote overschotten, die in de genoemde landen voor uitvoer beschikbaar zijn. Voor toename van het roggeverbruik is blijkbaar nog een andere verhouding tegenover de andere graansoorten noodig dan de nu bestaande. Voor rogge in sterkere mate ten koste van tarwe als broodgraan wordt gebruikt en ten koste van gerst en mais als voergraan plaatsing vindt, schijnt nog verdere prijsverlaging noodig te zijn. Zoo denkt men er blijkbaar in Noord-Amerika over, want rogge is te Chicago de laatste dagen weder sterk in prijs gedaald. De verlaging bedroeg van 14 tot 21 September 5 à 6 dollarcent per 56 lbs. en belooft nu sedert Juli reeds 32 pCt. Van Rusland zijn deze week de roggeverscheppingen in ernst aangevangen en zij waren dadelijk van flinken omvang.

Voor mais was de vraag reeds in het begin der week overal onbevredigend ten gevolge van grootere aanvoeren in de West-Europeesche havens en groote verscheppingen uit Zuid-Afrika, ondanks de moeilijkheden, die de zeeliedenstaking daar met zich brengt. Kleine verscheppingen uit Argentinië en den Donau brachten later eene verbetering te weeg, evenals de iets vastere Argentijnsche termijnmarkt en zoowel in Engeland als in Nederland en Duitschland werd tot betere prijzen meer mais gekocht. De verbetering was echter slechts van zeer korten duur en spoedig overtrof het aanbod weder de vraag. Zeer flauwe mark-

ten in Noord-Amerika, speciaal voor oude mais, waarvan de aanvoeren te groot zijn, werkten mede tot de flauwe stemming alsook de dagelijks dalende gerstprijzen. In Nederland onderging vooral op 21 September de prijs voor spoedige mais een gevoelige verlaging, waarbij nog kwam, dat Zuid-Afrika, dat zich tot nog toe steeds tegen verlaging der maïsprijzen had verzet, zijn tegenstand eindelijk opgaf. Ruime aanvoeren uit Argentinië, van den Donau en uit Zuid-Afrika vonden slechts moeilijk plaatsing en ook op aflading waren alle maïsoorten lager te koop. Berichten over de Noord-Amerikaansche, Roemeensche en Russische maïsoogsten blijven gunstig en de raming van het Zuid-Afrikaansche uitvoer-surplus is verhoogd van 4.2 miljoen op 5 miljoen quarters. Op 21 September was December-mais te Chicago vaster en de verlaging sedert den 14den is voor dien termijn nog slechts 1¹/₄ dollarcent per 56 lbs. lager. September herstelde zich echter niet en is sedert den 14den 7³/₄ cent gedaald. Sedert Juli betekent dat een verlaging van 25 pCt. Ondanks de flauwe stemming in Europa kon de Argentijnsche maïsmarkt zich vrij goed handhaven. Aan de Argentijnsche termijnmarkten was het slot op den 21sten slechts 5 à 10 centavos per 100 KG. lager dan op den 14den. De Duitsche vraag naar mais, die in verband met de invoering van het invoerrecht op 1 October in het begin der week vrij levendig was, is later verminderd en daarmede dus eveneens de steun, dien zij aanvankelijk nog op de Nederlandsche markt oefende. Dat de maïsprijs den invloed ondervindt van den lagen gerstprijs ligt bij het snelle tempo der daling van dien prijs voor de hand. Dagelijks waren deze week Noord-Amerika en Rusland met ruim aanbod tot dikwijls snel dalenden prijs aan de markt. Aan de termijnmarkt te Winnipeg werd de gerstprijs 5¹/₂ dollarcent per 48 lbs. verlaagd en dat tot de dalende prijzen geregeld in Nederland en Duitschland gerst werd gekocht scheen de markt niet in het minst te steunen. Na eenige dagen verloor men blijkbaar in Duitschland den moed en werd daar geen gerst meer gekocht. Op 19 September scheen een reactie in te treden. Winnipeg bracht een klein prijsherstel en in Duitschland en Nederland bleek men bereid tot de tot staan gekomen prijzen weder gerst te koopen. In beperkte mate werd ook Russische gerst gekocht, doch Donaugerst is bij voortdurende moeilijk te plaatsen, al zijn voor aangekomen en stommende Donaugerst de prijzen ten slotte op het niveau der andere soorten verlaagd. In vergelijking met de zeer groote hoeveelheid der vorige week, zijn deze week de Russische gerstverscheppingen afgenomen.

Haver bleef zich in Noord-Amerika bijna de geheele week nog op het onlangs bereikte verhoogde prijsniveau handhaven, en zaken naar Europa waren daardoor slechts klein. Uit vroegere goedkope inkoop was nog voldoende haver te koop. De laatste dagen eindelijk was haver te Chicago en Winnipeg wat flauwer, hetgeen misschien, indien de prijsverlaging zich verder ontwikkelt weder tot grootere haverzaken zal leiden, al zal ook hier de lage gerstprijs zijn invloed doen gelden.

SUIKER.

De verschillende suikermarkten waren de afgelopen week kalm tot flauw gestemd ten gevolge van berichten van gunstig weer in Europa en goede vooruitzichten van den biet-oogst, hetgeen tot groote liquidaties op de New Yorksche en Londensche termijnmarkt aanleiding gaf.

In Amerika brokkelden de noteringen dan ook gestadig af, hetgeen blijkt uit ondervolgende cijfers:

	Sp. C.	Sept.	Dec.	Jan.	Mrt.
Slot voorafgaande week	4.33	2.52	2.55	2.49	2.54
Opening verslagweek	4.27	2.45	2.49	2.46	2.49
Slot verslagweek	4.18	2.36	2.41	2.40	2.49

De ontvangsten in de Atl. havens der V. S. bedroegen deze week 61.000 tons, de versmeltingen 60.000 tons (tegen 67.000 tons 1924) en de voorraden 142.000 tons.

Houders van Cubasuiker bleken meer verkoopsgezind en kwamen zaken tot stand tot ongeveer 2,44 d.e. c.&fr. New York voor prompte suiker, terwijl naar Europa flinke kwantiteiten werden geplaatst op basis van Sh. 11/10½ dalende tot 11/6¼ voor prompte suiker cif U. K.

De Cuba-statistiek is als volgt:

	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 12 Sept.	28.777	22.548	11.025
Tot. 1 Dec.-12 Sept.	4.644.870	3.697.800	3.360.795
Aantal werkende fabrieken	3	1	—
Weekexport 12 Sept.	72.640	78.829	40.372
Totaal exp. 1 Jan.-12 Sept. ...	3.915.610	3.371.729	2.997.248
Totale voorraad op 12 Sept. ...	729.086	326.071	362.553

In Engeland verlaagden raffinadeurs den prijs van hun product deze week met 6 d. en 9 d. al naar gelang der kwaliteit.

Czarnikow geeft het volgende overzicht der Zichtbare Voorraden:

	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Aug.	102.000	277.000	395.000
Tsjechoslowakije 1 Sept.	76.000	18.000	31.000
Fraankrijk 1 Aug.	98.000	58.000	104.000
Nederland 1 Aug.	93.000	51.000	56.000
België 1 Aug.	65.000	32.000	30.000
Engeland 1 Sept.	321.000	215.000	340.000
Europa ..	755.000	651.000	956.000
V.S. Atlant. havens 16 Sept. ...	142.000	90.000	87.000
Cuba alle havens 12 Sept.	729.000	326.000	363.000
Totaal ..	1.626.000	1.067.000	1.406.000

Van Java werd weinig nieuws gemeld. In de tweede hand kwamen eenige afdoeningen van Superieur tot stand tot prijzen dalende van f 10½ tot f 9½.

De verschepingen gedurende Augustus bedroegen volgens officieele gegevens 281.532 tons tegen 306.970 tons in 1924.

Het rendement van 148 fabrieken bedroeg op 1 September bijna 13 pCt. meer dan op dat tijdstip verleden jaar.

Ook hier te lande liepen prijzen aanvankelijk sterk terug. Alleen September-levering kon zich vrijwel in prijs handhaven. Op de verlaagde prijzen openbaarde zich weer wat meer kooplust, zoodat eenig herstel intrad. De markt sloot in kalmer stemming, op ongeveer de volgende prijzen:

September f 18½; December f 17½; Maart f 17½; Mei f 18.

De omzet bedroeg deze week 3800 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 9 September 1925.

De Amerikaansche katoenmarkt heeft deze week verschillende periodes doorgemaakt. Verleden Donderdagmorgen heerschte er in Liverpool groote opwinding over de financieele moeilijkheden van twee brokers. Prijzen daalden ongeveer 60 punten in enkele minuten. De crisis was echter spoedig voorbij en men kwam weer op het niveau van den vorigen dag. Maandag en Dinsdag verkeerden reeds onder den invloed van het komende Bureau Rapport, hetwelk gisterenavond gepubliceerd werd. Het rapport was beneden de verwachtingen en gaf de conditie per 1 September aan als 56,2 en een te verwachten oogst van 13.740.000 balen, of circa een kwart miljoen balen minder dan de voorspelling van 14 dagen geleden. Daar staat tegenover, dat het „Ginners Census Bureau Rapport” per 31 Augustus een hoeveelheid geginde balen aangaf van 1.893.000, hetwelk als een record voor een dergelijke periode beschouwd wordt. Met de publicatie van het conditie-rapport was er in New York een sterke stijging van circa 100 punten, doch later daalden prijzen weer en sloot New York ongeveer 50 punten hooger dan verleden Vrijdag. Liverpool noteringen

sloten 33 à 34 punten hooger, doch openden vanmorgen 6 tot 10 punten lager. De nieuwe oogst maakt goeden voortgang en de ontvangsten in de haven zijn aanzienlijk groter dan verleden jaar.

Egyptische katoen toont weinig verandering en verkoopen zijn slechts gering.

Wat de Amerikaansche garens betreft, bestaat er nog steeds een goede vraag naar de meeste soorten cops en ringbeams. Biedingen zijn echter over het algemeen ruim een halfpenny beneden de uiterste vraagprijzen van spinners. Over het algemeen is men nog huiverig om te koopen en geven vele verbruikers er de voorkeur aan om slechts voor dringende behoefte te koopen in afwachting van het conditierapport, dat gisteren inmiddels gepubliceerd werd, zoodat de omzet zoowel in enkele als getwijnde garens slechts van weinig beteekenis is geweest. Naar Egyptische garens is wat meer vraag, doch zaken zijn toch nog van weinig belang. De vraag van het binnenland is groter dan voor export, doch zeker nog voor verbetering vatbaar en prijzen zijn voor koopers gunstig.

In de doekmarkt is weinig verandering gekomen. Van het Continent bestaat een goede vraag en vele fabrikanten gebruiken hun looms voor deze styles in plaats van voor de gewone soorten voor de Oostersche markten. Ook hoorden wij, dat er smal goed op breede touwen gefabriceerd wordt, terwijl er ook nog meer teekenen zijn, die er op wijzen, dat fabrikanten hun looms gaarne bezet houden, hetgeen wel bewijst, dat doekprijzen in verhouding tot ruwe katoen momenteel zeer goedkoop zijn. Er is misschien wat meer gedaan in shirtsingen voor China en het Oosten, doch deze zaken zijn niet van dusdanige beteekenis geweest, dat men van een veranderden toestand kan spreken. Op het oogenblik ontbreekt alleen nog het algemeen vertrouwen, dat alleen terugkeert indien prijzen van katoen wat vaster worden. Het is te hopen, dat het „bullish” Bureau Rapport een opleving ten gevolge zal hebben, daar er over het algemeen op de verschillende wereldmarkten wel behoefte aan manufacturen schijnt te bestaan.

2 Sept. 9 Sept. Oost. koersen 1 Sept. 8 Sept.
 Liverpoolnoteringen. T.T. op Br. Indië 1/6³/₃₂ 1/6⁶/₃₂
 G.F. Sakellaridis 27,95 27,85 T.T. op Hongkong 2/4³/₄ 2/5¹/₄
 G.F. No. 1 Oomra 8,90 9,35 T.T. op Shanghai 3/2³/₄ 3/3

KOFFIE.

In de eerste helft van de afgelopen week was de markt flauw gestemd en liepen de kost- en vrachtprijzen voor prompte verscheping in Brazilië in de meeste gevallen 4/- en soms zelfs 5/- terug. De termijnmarkten volgden natuurlijk en zoo kwam de Rotterdamsche termijnmarkt op noteringen ongeveer 2¼ à 3¼ ct. beneden het hoogste punt, in de vorige week bereikt, of ongeveer 1½ à 2½ ct. onder die, waarmede het laatste weekbericht was afgesloten. Hierna liepen de prijzen in Brazilië wederom op en ook daarin volgden de termijnmarkten onmiddellijk, zoodat bij het afsluiten van dit bericht de Rotterdamsche termijnmarkt weder 1¼ à 2¾ ct. hooger noteerde dan het laagste punt van deze week. Dat alleen de loop van zaken in Brazilië beslissend is voor de houding der termijnmarkten, is duidelijk, want in dezen tijd is dit land, — dat toch reeds twee derden à drie kwart van de wereld-opbrengst levert, — buiten enkele kleine productielanden de eenige bron, waaraan de consumptie zich kan voorzien en het duurt nog enkele maanden alvorens van de z.g. Mild Coffees uit Midden- en Zuid-Amerika de eerste aanvoeren tot verscheping zullen komen. Voorloopig zal dus alles van Brazilië blijven afhangen en van de maatregelen, die de Permanente Commissie tot Verdediging van de Koffie aldaar zal willen en kunnen nemen. Op het oogenblik behoeft zij niet veel te doen om de prijzen op te houden, want, hoewel de aanvoeren in de afscheephavens Rio en Santos in den laatsten tijd zeer beduidend en voor het algemeen verbruik meer dan genoeg zijn geweest, is de stijging van den Braziliaanschen wisselkoers op Londen haar een groote steun geweest. De omvangrijke koffieversheringen van de laatste maanden veroorzaakten in Brazilië een overwegend aanbod van Sterling-wissels en dit, gevoegd bij het te dezer plaatse reeds vroeger gemelde intrekken door de Bank van Brazilië van een belangrijk gedeelte van het in omloop zijnde papieren geld, was voldoende om de Milreis of, wat hetzelfde is, den wisselkoers, zoo belangrijk te doen stijgen. Behalve van de vooruitzichten van den 1926/27er oogst, waarvan tot nu toe nog geen berichten zijn ontvangen, en van de verdere aanvoeren van den loopenden oogst naar de afscheephavens, zal in de naaste toekomst alles dus ook van den wisselkoers afhangen. Hoe het daarmede verder gaan zal, valt echter op het oogenblik nog met geen mogelijkheid te voorzien, want al is de verbetering van de Milreis voor Brazilië natuurlijk ook van het aller-

meeste belang, zoo brengt toch aan den anderen kant het intrekken van een gedeelte van het papieren geld (men taxeerde begin September het bedrag van het ingetrokene reeds op circa 10 pCt. van het geheel) voor dat land ernstige moeilijkheden mede, in de eerste plaats groote geldschaarschte, voornamelijk in het binnenland. In de tweede plaats wordt het geld, dat in Brazilië toch altijd duur is, daardoor nog zooveel duurder en het disconto was, naar bericht wordt, in het begin dezer maand dan ook al tot 27 pCt. gestegen. Dat de koffie-exporteurs onder zulke omstandigheden gaarne eene flinke hoeveelheid van hunnen voorraad willen afstooten, ligt voor de hand.

In kost- en vrachtzaken op aflading van Brazilië ging ook in de afgelopen week alhier slechts weinig om en de prijzen van goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 107/- à 109/- per cwt., en van dit Prime ongeveer 110/- à 112/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 91/3 à 92/- en voor latere verscheping 88/6 à 91/-, naar gelang van den verschepingstermijn.

Ook in Robusta op aflading was de afzet gering. De noteringen zijn op het oogenblik:

Palembang Robusta, Sept./Oct. verscheping 48 ct.
 „ „ „ Oct./Nov. „ 47 1/2 „

alles per 1/2 KG. cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

Van loco bleven de prijzen onveranderd bij beperkten omzet. De officieele noteringen zijn voor Superior Santos 72 ct. en voor Robusta 63 ct. per 1/2 KG.

De noteringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good				
	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
22 Sept.	60	55 3/8	50 3/8	48	57	53 1/4	48 1/4	46
15 „	62 1/4	55 1/4	50 1/8	47 1/2	60	53 1/8	48 1/4	45 3/4
8 „	62 1/4	55 1/8	50 3/8	48 3/8	60	53 3/8	48 3/8	46 3/8
1 „	60 1/2	55 1/4	50 7/8	48 3/4	59 1/8	54 1/8	49 1/4	46 7/8

De slotnoteringen te New York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
21 Sept.	\$ 20,38	\$ 18,25	\$ 16,55	\$ 15,63
14 „	„ 20,15	„ 18,18	„ 16,65	„ 15,65
7 „	„ 20,25	„ 18,30	„ 16,84	„ 15,95
31 Aug.	„ 20,42	„ 18,42	„ 16,97	„ 16,00

Rotterdam, 22 Sept. 1925.

THEE.

In de afgelopen week en wel op Donderdag 17 September vond de tweede najaarsveiling plaats, omvattende 9171/1 en 140/2 kisten Java-thee, 2809/1 en 176/2 kisten Sumatra-thee en 75/2 kisten China-thee directe aanvoer. De veiling had een vlotter verloop dan haar voorganger, terwijl de stemming, in navolging van Londen beslist beter was.

Zoals bekend had Londen reeds in de voorafgaande week een verbeterde stemming te zien gegeven, ook voor de middensoorten en ordinare theeën, en zulks als gevolg van de verbeterende statistische positie van het artikel. Hier kon het gemiddelde prijsniveau ongeveer 3 cts. rijzen. Ordinaire soorten waren zonder meer prijshoudend tot 1 à 2 cts. hooger, de middensoorten gemiddeld 2 à 3 cts. hooger, terwijl de goede soorten van 3 tot 7 cts. konden verbeteren, bij welke verbetering vooral de betere bladsorteeringen op den voorgrond traden. Er werd oorspronkelijk ruim 2000 kn. opgehouden in veiling, die echter weer voor een groot gedeelte onmiddellijk na de veiling plaatsing konden vinden. Voor de veiling van 8 October werd een hoeveelheid van ongeveer 10.000 kn. aangekondigd.

De middenprijs van Britsch-Indische thee steeg in Londen in de afgelopen week ongeveer 2d. terwijl Ceylon- en Java-thee een verbetering aantoonde van ruim 1d.

De Indian Tea Association deelt mede, dat het vereischte percentage der ondernemingen is toegetreden om haar voorstel van kracht te doen worden om den ditjarigen theeoogst niet grooter te maken dan dien van de beide voorafgaande jaren. Waar nu de Britsch-Indische oogst tot, ult. Augustus 21 miljoen lbs. grooter werd geraamd dan verleden jaar (195 miljoen lbs. tegenover 174 miljoen lbs.) komt dit voorstel daarop neer, dat de Britsch-Indische theeplanters door fijner pluk hun oogst kunstmatig zullen moeten beperken.

Amsterdam, 21 September.

VRACHTENMARKT.

Nadat de Amerikaansche graanvrachtenmarkt vast opende vertoonde zij later een aanzienlijken teruggang. Practisch gesproken vonden alle afsluitingen plaats van Montreal en geschieden de meeste bevrachtingen naar de Antwerpen/Hamburg range. September was de beste maand en de vracht steeg van 12 tot 14 1/2 cents. Per October werd bevracht naar Antwerpen/Hamburg range op basis van 13 tot 14 1/2 cents per 100 lbs., basis één haven, zwaar graan, terwijl de laatstgenoemde vracht werd betaald voor tonnage, die de volle optie gaf van gerst en/of-haver. Naar U. K. werd per October 3/3 tot 3/- per qtr. betaald, terwijl per November een handige boot bevracht werd naar Antwerpen/Rotterdam/Duinkerken op basis van 3/- per qtr. zwaar graan. De Northern Range was niet levendig en de bevrachtingen zijn beperkt tot een aantal ladingen van Baltimore naar de Antwerpen/Hamburg range tegen 10 1/2 cents basis zwaar graan, prompt en begin October.

Van West-Indië werd wederom een groot aantal ladingen suiker aangeboden tegen onveranderde vrachten en booten van 6/7500 tons werden gedaan van Cuba naar Marseille tegen 17/6 per September en naar U.K./Continent tegen 16/- per October, 16/6 October/November.

De North Pacific is practisch gesproken, weggevallen.

Ofschoon in de La Plata-rivier een zekere schaarschte aan tonnage heerscht zijn de vrachten, door de geringe vraag naar deze positie, niet geneigd tot stijgen. Het nieuwe seizoen werd geopend met de afsluiting van een 4000 tonner per 15 Januari/15 Februari, tegen 23/- van Lorenzo range naar Gibraltar/Hamburg range, optie 2 havens Noord-Spanje tegen 1/3 extra, optie Portugal 2/- extra één, 3/- twee havens, Middellandsche Zee 2/6 extra.

De chilispeter vrachtenmarkt had een doodsch aanzien, zoowel naar Europa als naar de Vereenigde Staten.

Ofschoon de Oostelijke markten niet zeer levendig waren zijn de vrachten vast gebleven en in sommige gevallen geneigd tot stijgen, hetgeen een gevolg is van de schaarschte aan tonnage. Voor boonen is slechts weinig vraag en de vrachten zijn bijna overanderd. Voor olie bestaat practisch gesproken geen vraag en ook hier zijn de vrachten onveranderd gebleven. Daarentegen leefde Australië de afgelopen week eenigszins op, doch het aanbod is nog gering. Een handige 5500 tonner werd bevracht van Zuid-Australië/Victoria/Sydney naar Middellandsche Zee/U. K./Continent per December/Januari tegen 43/9, terwijl voor dezelfde positie een boot van 7000 tons werd gedaan tegen 43/1 1/2, met de optie belading in West-Australië.

Burmah is nog zeer kalm en zonder vraag, terwijl Britsch-Indië verschillende ladingen heeft bevracht op d.w. basis van Bombay/Karachi/Marmagoa op basis van 23/6 prompt. 24/- October en November/December. Ook Mauritius blijft kalm, doch neemt nog steeds groote booten naar Londen/Liverpool/Greenock tegen 23/6 basis één haven per laatste helft October. De maïsvrachten van Zuid-Afrika vielen en een 6000 tonner werd bevracht naar U. K./Continent tegen 21/6 met volle opties per einde October en 21/- per October/November. Kolen werden gedaan van Durban/Karachi tegen 11/- en Sabang 10/- einde September.

De Donau is iets beter, speciaal voor October belading. September werd gedaan tegen 16/-, terwijl voor October 16/6 wordt geboden. Ook de Zwarte Zee is actief en per October werd veel afgesloten tegen 13/3 basis Bordeaux/Hamburg range.

Ook van de Middellandsche Zee is iets meer vraag, doch uitsluitend naar kleine booten. Ertsvrachten zijn onveranderd. Van Sicilië werd een sulphur lading gedaan naar Hull tegen 8/-. De fruitvrachten van Zuid-Spanje liepen eenigszins op, £ 1200 werd betaald voor 107.000 cbft. naar U. K./Continent per October, hetgeen kan worden herhaald. Van de Golf van Biscaye vonden iets meer afsluitingen plaats tegen onveranderde vrachten.

Time-Charter. Voor stukgoed vaart werd door Amerikaansche bevrachters een 8000 tonner genomen voor 6/9 maanden, opleying U. K. tegen een vracht van 3/6 en een 8200 tonner voor 3/4 maanden tegen 87 1/2 cents, met opleying te Baltimore. Britsche bevrachters kunnen waarschijnlijk 3/3 betalen voor 6/9 maanden. Voor States/West-Indië vaart werd wederom een groot aantal booten genomen.

De Amerikaansche kolenvrachtenmarkt was zeer slap en afsluitingen vonden niet plaats, met uitzondering van een einde September lading naar Montreal tegen 87 1/2 cents.

Ook de Engelsche kolenvrachtenmarkt was slecht. Van Zuid-Wales werd o.m. afgesloten: Nantes 5/-, Piraeus 8/6. Las Palmas 8/6; Montreal 7/- en van de Oostkust: Riga 4/10 1/2, Copenhagen 5/-, Alexandrië 8/6, Buenos-Aires 17/6.